

SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

implementuje aktivitu

AKTIVITA 5.3.3.

WORKSHOP EZ A GEOLOGICKÁ VEREJNOSŤ

STARÝ SMOKOVEC, GRAND HOTEL BELLEVUE, 21. – 23. 11. 2018 A 26. – 28. 11. 2018

Aktivita sa realizuje v rámci národného projektu

Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.

Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Prieskum a analýza rizika environmentálnych záťaží po ťažbe nerastných surovín – skúsenosti, problémy

Ľubomír Jurkovič a Peter Šottník

Univerzita Komenského v Bratislave
Prírodovedecká fakulta

Aktivita sa realizuje v rámci národného projektu

Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.

Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Banské lokality = environmentálne záťaže ?

lokality po ťažbe nerastných surovín zaradené medzi

EZ = 10,5 % zo všetkých evidovaných EZ

podľa „Systematická identifikácia environmentálnych záťaží v Slovenskej republike“

pravdepodobné EZ = 3,5 %

zo sanovaných lokalít iba 2,8 %

Banské lokality - výskumné projekty

hodnotenie negatívnych dopadov ťažby nerastných surovín na životné prostredie

MŠ SR Komplexný model environmentálnych účinkov ťažby rudných nerastných surovín v typových oblastiach SR (1996),
Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave (PriF UK).

- *PECOMINES Inventory, regulation and environmental impact of mining waste in Pre-accession countries*
- *MVTS EU/JRC/Tal/SR Fyzikálno-chemická charakteristika banských odpadov na Slovensku a ich vplyv na životné prostredie*

Pilotná štúdia interdisciplinárneho štúdia odkaliska (modelové odkalisko v Pezinku) - aplikovaný výskum MŠ SR
Stanovenie rizika kontaminácie okolia Sb, Au, S ložiska Pezinok a návrh na remediáciu: toxicita As a Sb, acidifikácia.

vedecký projekt MŠ SR, zameraný na vybrané banské lokality po ťažbe Sb rúd

APVV-0268-06 Zhodnotenie vplyvu banskej činnosti na okolie opustených Sb ložísk Slovenska s návrhmi na remediáciu
odberateľ výsledkov MŽP SR - opustené Sb ložiská (Pernek, Dúbrava, Medzibrod, Čučma, Poproč).

2009–2012 aplikovaný výskum na modelových odkaliskách v Rudňanoch a Slovinkách MŠ SR APVV-VMSP-P-0115-09

Metodický postup pre komplexný audit odkalísk obsahujúcich odpad po ťažbe nerastných surovín

EL spol. s r. o., Spišská Nová Ves a PriF UK v BA

2011–2015 aplikovaný výskum č. *APVV-0344-11 „Pilotná realizácia sanácie banských vôd na vybranom opustenom Sb*

ložisku“ = použitie nula-valentného železa a kontrolovanej kryštalizácie/precipitácie sekunárnych minerálov Sb na čistenie kontaminovaných vôd na lokalite Poproč

opustené ložiská medi na strednom Slovensku (lokality Ľubietová, Špania Dolina, Staré Hory)

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici v spolupráci s Geologickým ústavom SAV v Banskej Bystrici

Štúdium kontaminácie baníckej krajiny toxickými prvkami na vybraných Cu-ložiskách a možnosti jej remediácie, 11–13

Definovanie možností ozdravenia baníckej krajiny v okolí Ľubietovej na základe štúdia distribúcie ťažkých kovov a toxických

Banské lokality – systematický prieskum

„Systematická identifikácia environmentálnych záťaží v Slovenskej republike“ (Paluchová et al., 2008) 2006–2008

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) z poverenia MŽP SR - systematická identifikácia environmentálnych záťaží

identifikované EZ viazané na banské lokality (vrátane odkalísk)

Z celkového počtu identifikovaných EZ na Slovensku (1819 lokalít v REZ) bolo charakterizovaných cca 100 ako vysoko rizikových lokalít, ktoré predstavujú závažné nebezpečenstvo pre zdravie človeka a životné prostredie. Z tohto počtu približne 20 lokalít reprezentuje environmentálne záťaže viazané na ťažobné činnosti (rudy, nerudné suroviny, ropa a zemný plyn, odkaliská).

V nadväznosti na schválený Štátny program sanácie environmentálnych záťaží (2010 – 2015) (ŠPS EZ) a prijatie zákona č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku EZ a o zmene a doplnení niektorých zákonov bol MŽP SR vypracovaný rámcový projekt geologickej úlohy **„Prieskum environmentálnych záťaží na vybraných lokalitách Slovenskej republiky“**. Spomedzi všetkých identifikovaných environmentálnych záťaží v ŠPS EZ, bolo pre rámcový projekt vybraných 54 lokalít, ktoré boli rozdelené na prioritné pravdepodobné environmentálne záťaže (PP EZ, 31 lokalít) a prioritné environmentálne záťaže (P EZ, 23 lokalít). Medzi týmito lokalitami bolo aj 8 lokalít po ťažbe nerastných surovín

Typ EZ	Kraj	Názov EZ
PP EZ	KI	Nižná Slaná - odkalisko a haldy Markušovce – okolie – ťažba rúd Rudňany – ťažba a úprava rúd Slovinky – ťažba a úprava rúd
P EZ	BL	Pezinok – oblasť rudných baní a starých banských diel, vrátane odkalísk
P EZ	KI, PV	Poproč – Petrova dolina Smolník – ťažba pyritových rúd Merník – ortuťové bane

Banské lokality – realizované projekty prieskumu EZ a sanácie EZ (2014-2015)

**„Prieskum environmentálnych záťaží na
vybraných lokalitách SR“** v rokoch 2014–2015

**„Sanácia environmentálnych záťaží na
vybraných lokalitách SR“** vybraná len jedna
prioritná lokalita určená na sanáciu
environmentálnej záťaže - Ľubietová –
Podlipa.

Názov časti geologickej úlohy	Názov podčasti geologickej úlohy	Zhotoviteľ geologických prác	Zodpovedný riešiteľ a spoluriešiteľ zodpovedný za lokalitu
Časť 8: Prieskum prioritných pravdepodobných environmentálnych záťaží na vybraných lokalitách Košického kraja: Nižná Slaná – odkalisko a haldy, Rudňany – ťažba a úprava rúd, Slovinčany – ťažba a úprava rúd, Michalovce – mestské kasárne – autopark, Čelovce - areál PD.	Prieskum pravdepodobnej environmentálnej záťaže Nižná Slaná – odkalisko a haldy , (RV (010) / Nižná Slaná - banský závod a okolie , SK/EZ/RV/784)	GEO Slovakia s. r. o, Košice	Ing. Mgr.V. Pramuk, MPH, PhD.
	Prieskum pravdepodobnej environmentálnej záťaže SN (005) / Markušovce – okolie – ťažba rúd , SK/EZ/SN/898	GEO Slovakia s. r. o, Košice	Ing. Mgr.V. Pramuk, MPH, PhD. RNDr. Z. Matiová Ing. M. Čižmárová
	Prieskum pravdepodobnej environmentálnej záťaže SN (006) / Rudňany – ťažba a úprava rúd , SK/EZ/SN/899	GEO Slovakia s. r. o, Košice	Ing. Mgr.V. Pramuk, MPH, PhD. RNDr. Z. Matiová
	Prieskum pravdepodobnej environmentálnej záťaže Slovinčany ťažba a úprava rúd , (SK/EZ/SN/900)	GEO Slovakia s. r. o, Košice	Ing. Mgr.V. Pramuk, MPH, PhD.
Časť 10: Prieskum prioritných pravdepodobných environmentálnych záťaží na vybraných lokalitách Bratislavského kraja: Pezinok – oblasť rudných baní a starých banských diel, vrátane odkalísk; Kuchyňa – letisko	Prieskum environmentálnej záťaže Pezinok – oblasť rudných baní a starých banských diel, vrátane odkalísk (SK/EZ/PK/653, SK/EZ/PK/654, SK/EZ/PK/656)	ENVIGEO, a. s. Banská Bystrica	RNDr. P. Tupý
Časť 16: Prieskum prioritných environmentálnych záťaží na vybraných lokalitách Košického a Prešovského kraja: Poproč – Petrova dolina, Smolník – ťažba pyritových rúd, Merník – ortuťové bane,	Prieskum environmentálnej záťaže KS (012) / Poproč – Petrova dolina (SK/EZ/KS/353)	Centrum environmentálnych služieb, s.r.o., Bratislava HES-COMGEO, spol. s r.o., Banská Bystrica	RNDr. A. Auxt RNDr. Ľ. Jurkovič, PhD.
	Prieskum environmentálnej záťaže Smolník – ťažba pyritových rúd (SK/EZ/GL/237)	Centrum environmentálnych služieb, s.r.o., Bratislava HES-COMGEO, spol. s r.o., Banská Bystrica	RNDr. A. Auxt Ing. J. Kotuč, PhD.
	Prieskum environmentálnej záťaže VT (018) / Merník – ortuťové bane (SK/EZ/VT/1024)	Centrum environmentálnych služieb, s.r.o., Bratislava HES-COMGEO, spol. s r.o., Banská Bystrica	RNDr. A. Auxt Ing. J. Kotuč, PhD.

PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

Banské lokality – realizované prieskumy EZ a sanácia EZ

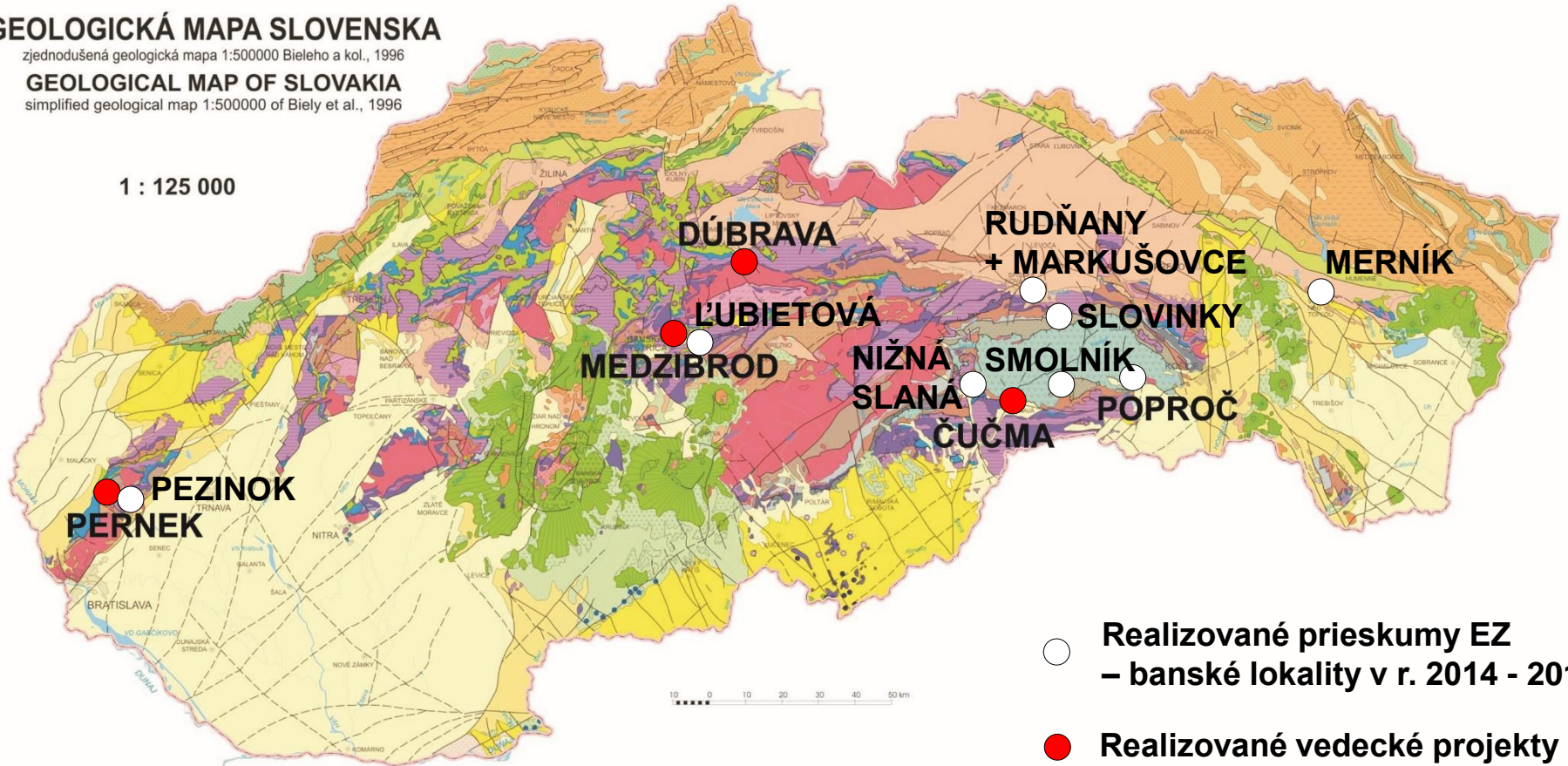
GEOLOGICKÁ MAPA SLOVENSKA

zjednodušená geologická mapa 1:500000 Bieleho a kol., 1996

GEOLOGICAL MAP OF SLOVAKIA

simplified geological map 1:500000 of Biely et al., 1996

1 : 125 000

- Realizované prieskumy EZ
– banské lokality v r. 2014 - 2015
- Realizované vedecké projekty

skúsenosti vs. problémy

Aktivita sa realizuje v rámci národného projektu

Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.

Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

Komplikácie:

- Rozsiahle prieskumne územia
- Zadefinovanie presného vymedzenie prieskumného územia
- Rozsah chemických analýz pre lokality EZ po ťažbe nerastných surovín

Aktivita sa realizuje v rámci národného projektu

Zlepšovanie informovanosti a poskytovanie poradenstva v oblasti zlepšovania kvality životného prostredia na Slovensku.

Projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu v rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia.

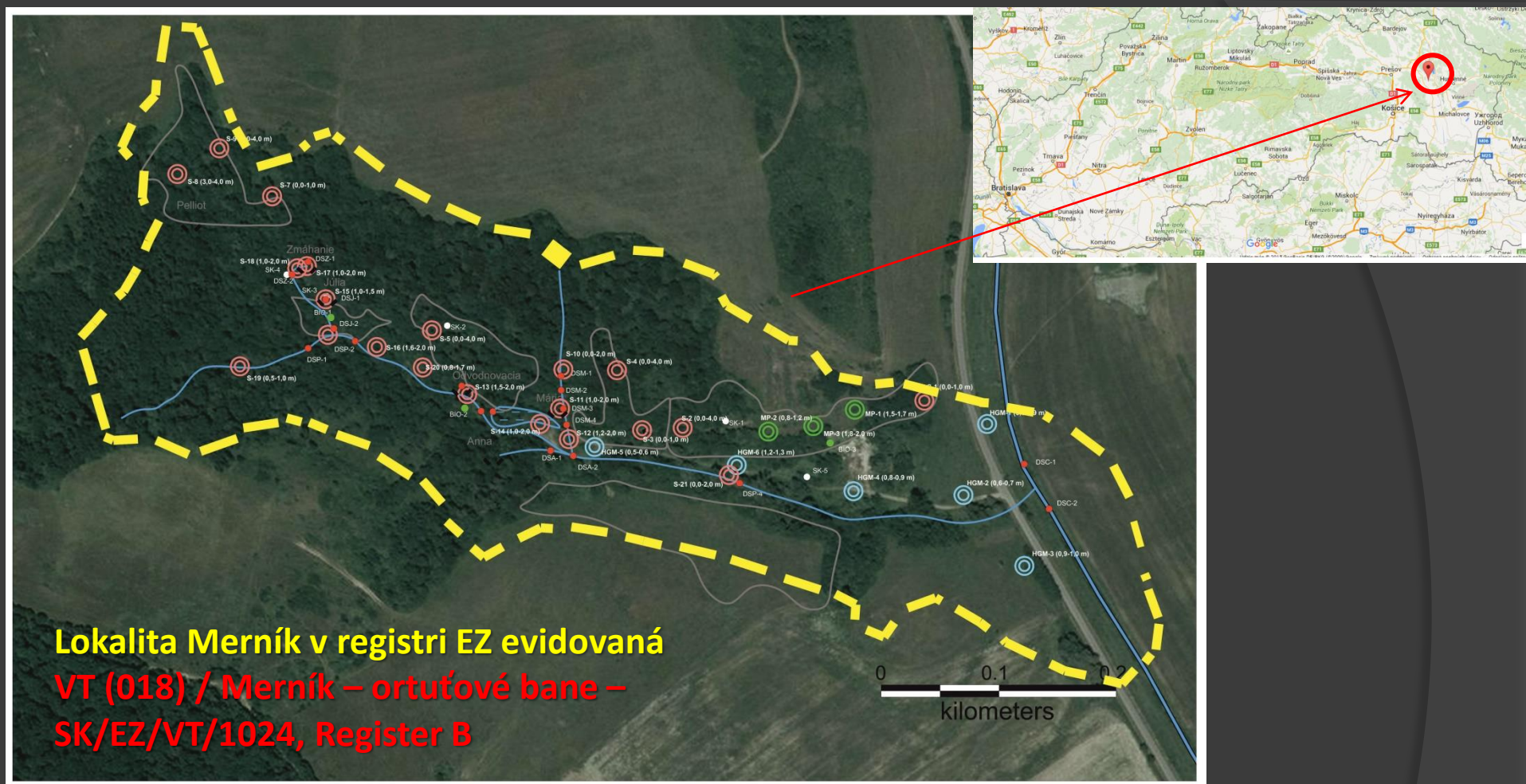

PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

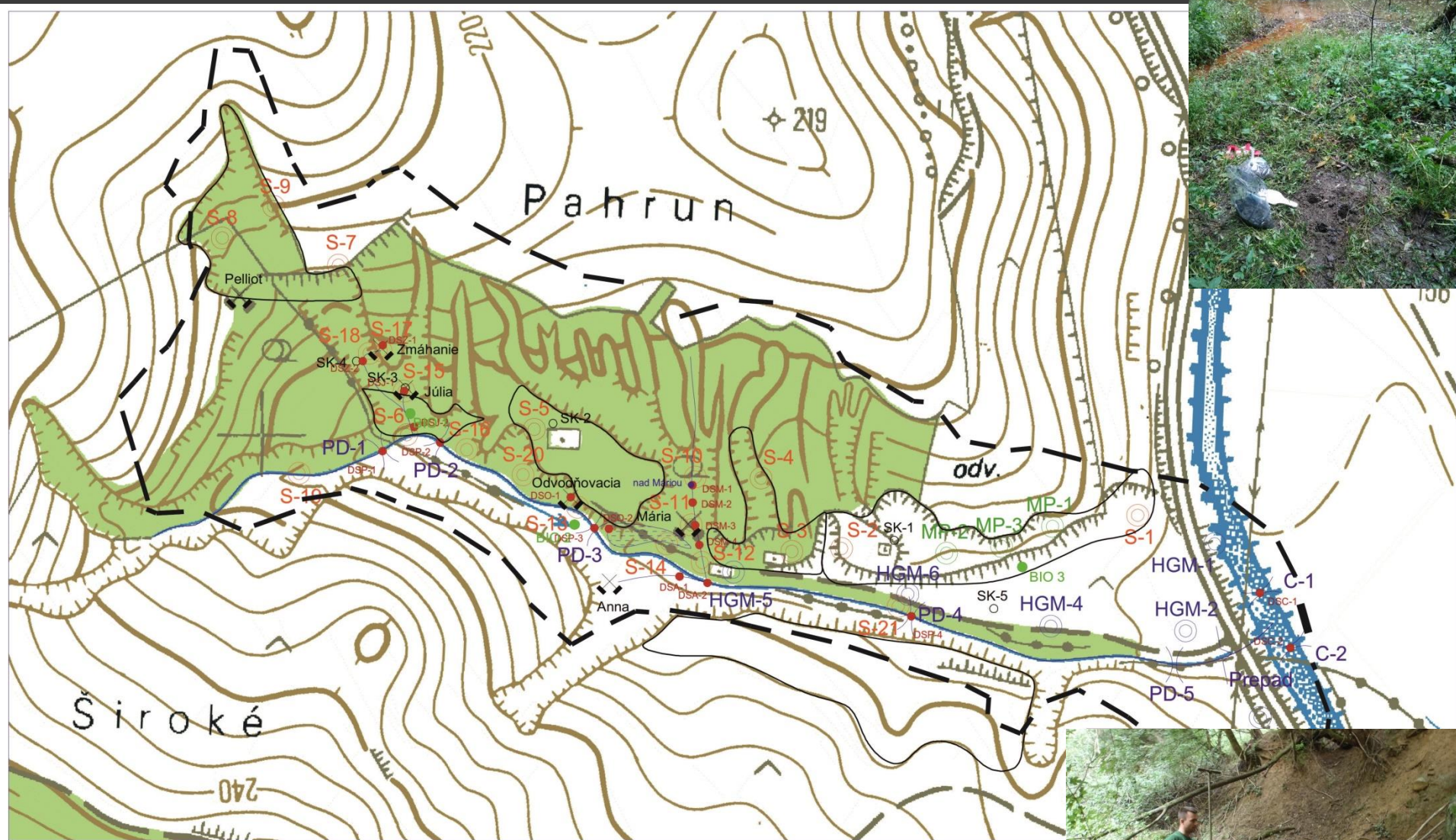
Prieskum environmentálnej záťaže VT (018) / Merník – ortuťové bane – SK/EZ/VT/1024, Register B

Opustené Hg ložisko Merník je situované v Prešovskom kraji (okr. Vranov n/Topľou), od obce Merník vzdialené asi 1,3 km JZ, je situované na konci údolia „Potkania debra“.

Ložisko je známe od konca 17. storočia, najintenzívnejšia exploatacia ložiska prebiehala od r. 1923 s maximálnou ťažbou v rokoch 1935 – 36 (32 t kovu). Z dôvodu vyčerpania zásob došlo v roku 1937 k definitívnemu zastaveniu prevádzky a v roku 1940 k zatopeniu bane.

Lokalizácia odberových miest

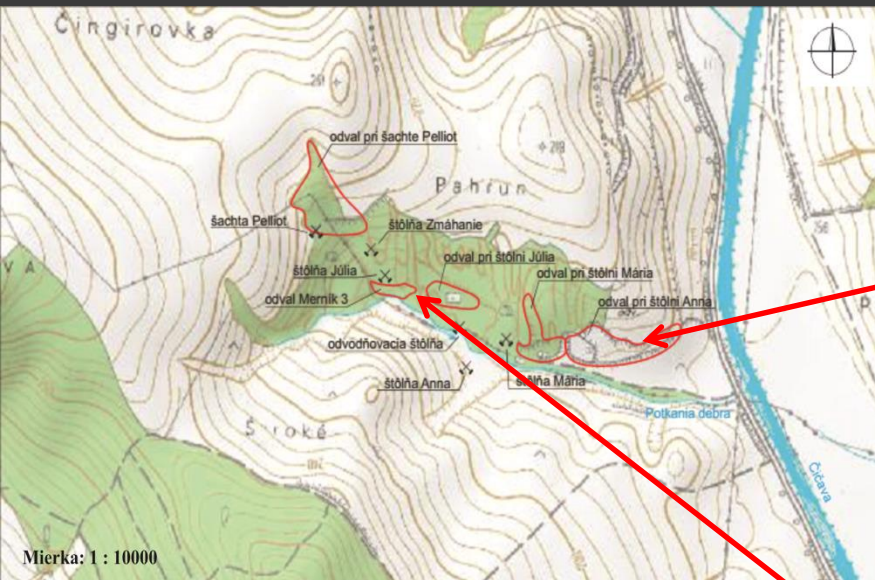

21 KOPANÝCH SOND - ZEMINY
3 NEVYSTROJENÉ VRTY
6 HYDROGEOLOGICKÝCH VRTOV

10 MONITOROVACÍCH BODOV
- POVRCHOVÉ VODY A RIEČNE SEDIMENTY
5 VÝTOK ZO ŠTÔLNÍ

voľne deponované ťažobné odpady na odvaloch

štôľňa Mária a odval pri štôľni (ø výška odvalu 35 m, plocha 32000 m²)

Pelliot šachta a odval pri šachte (ø výška odvalu 10 m, plocha 8000 m²)

štôľňa Zmáhanie

Júlia štôľňa (cca 2500 m chodieb) a odval pri štôľni (ø výška odvalu 5 m, plocha 2000 m²)

Odvodňovacia štôľňa a odval

štôľňa Anna a odval pri štôľni (ø výška odvalu 35 m, plocha 30 000 m²)

odval Merník 3 (ø výška 1 m, plocha 1000 m²).

GEOLOGICKÉ OSOBITOSTI LOKALITY MERNÍK

TVORBA OKROV

Zvýšené obsahy $Fe_{\text{celk.}}$ a Fe vo forme pevných/koloidných fáz (Fe-oxyhydroxidy) vo vodách zo štôlní, spôsobujú precipitáciu Fe-okrov v priľahlých terénnych depresiách. Fe-okre môžu predstavovať transportné médium pre kontaminanty (Hg, Sb). Obsahy Fe vo vodách prekračujú MH cca 10x (Fe_{max} vo výtoku štôlnie „Júlia“ 20,2 mg/l).

„SERPENTINICKÉ PÔDY“

Vysoké obsahy Ni v zeminách EZ Merník majú geogénny pôvod a sú dané zvetrávaním substrátov zubereckého súvrstvia s podielom ultrabázických hornín (mernické zlepenca s Ni-Co mineralizáciou obliakov ultrabázik mernického zlepenca). Ich zvetrávaním vznikajú tzv „serpentinické pôdy“, ktoré sú typické vysokými obsahmi Ni a Cr v širokej oblasti flyšového pásma s výskytom zubereckého súvrstvia a šambrónskej zóny.

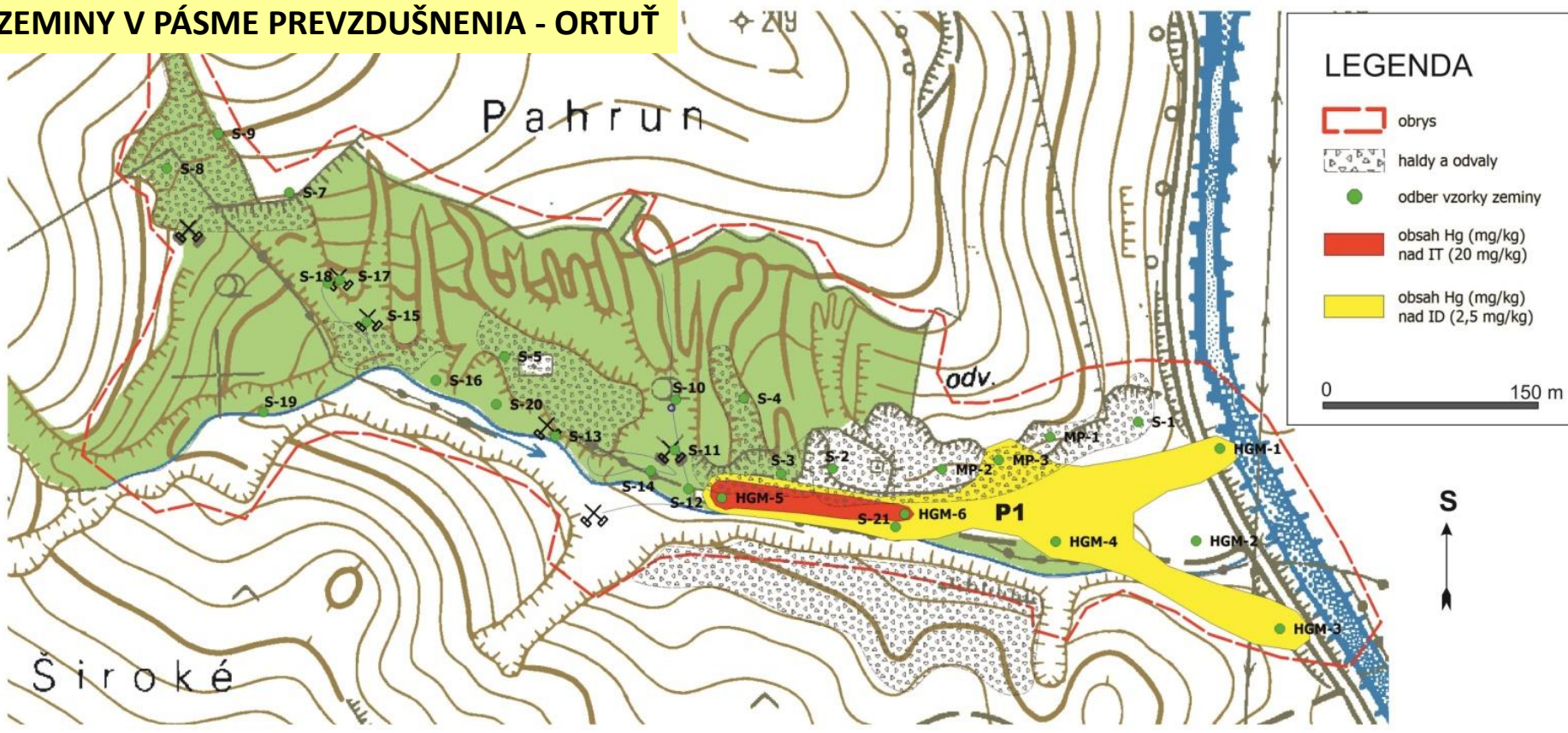

DISTRIBÚCIA KONTAMINANTOV V ZLOŽKÁCH ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

PÔDY A ZEMINY

V prípade Hg boli prekročené hodnoty IT limitu ($IT_{Hg} = 20 \text{ mg.kg}^{-1}$) vo vzorkách zemín odvalov pred štôľňami „Mária“ a „Anna“ - vo vrtoch HGM-5 ($53,3 \text{ mg.kg}^{-1}$) a HGM-6 ($32,7 \text{ mg.kg}^{-1}$) - situované v blízkosti najdôležitejších častí priestoru ťažobného a úpravárenského podniku

ZEMINY V PÁSME PREVZDUŠNENIA - ORTUŤ

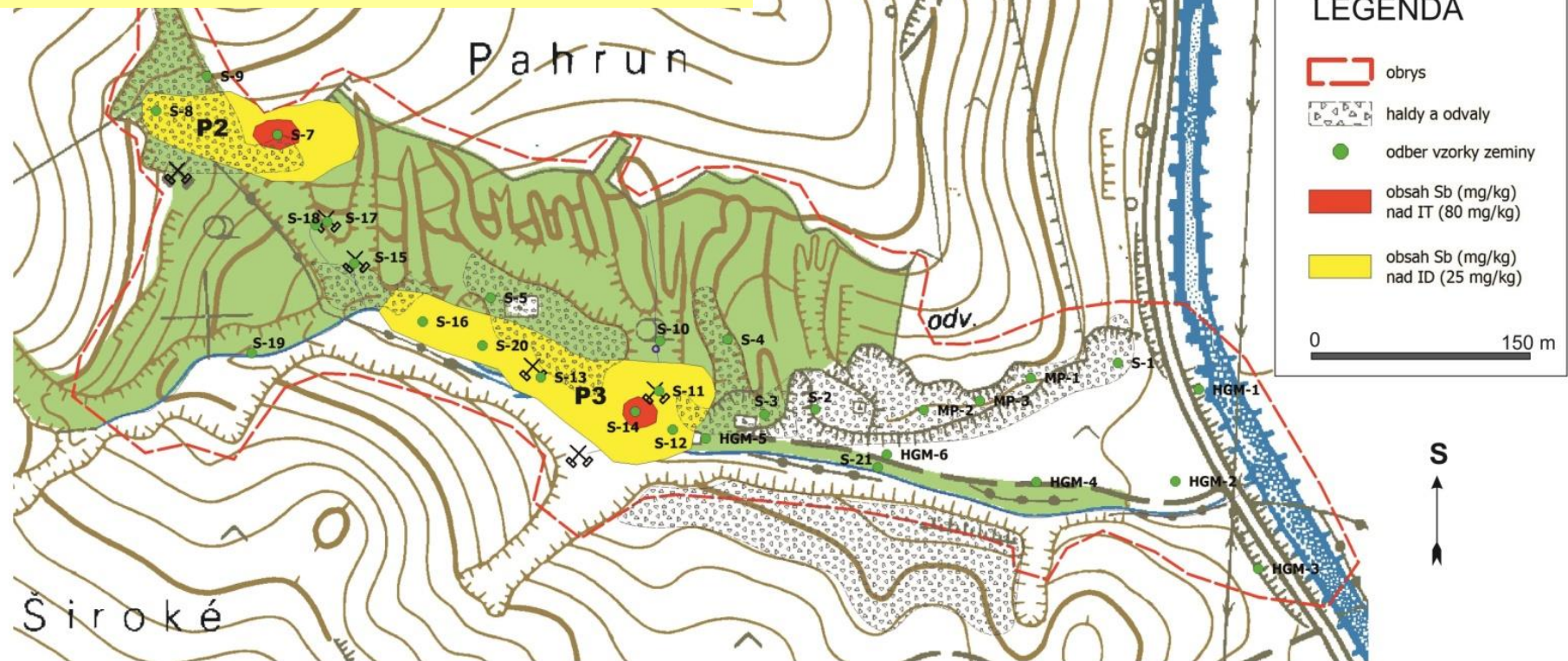
DISTRIBÚCIA KONTAMINANTOV

PÔDY A ZEMINY

Vysoké obsahy Ni (geogénny pôvod Ni) sú dané zvetrávaním substrátov zubereckého súvrstvia (s podielom ultrabázických hornín) - prekročenie $IT_{Ni} = 500 \text{ mg/kg}$, s maximom ($Ni_{max} = 1471 \text{ mg/kg}$).

Zvýšené obsahy Sb v pásme prevzdušnenia odrážajú zvetrávanie sekundárnej mineralizácie viazanej na samotné ložisko Hg - vo vzorkách zemín odvalov pred štôľňami Júlia, Mária, Odvodňovacia, Pelliot (nad eróznou ryhou celého dobývacieho priestoru).

ZEMINY V PÁSME PREVZDUŠNENIA - ANTIMÓN

ZÁVERY PRE LOKALITU EZ MERNÍK – ORTUŤOVÉ BANE

Na základe analýzy rizika vypracovanej v zmysle Smernice MŽP SR č. 1/2015-7 pre lokalitu EZ Merník môžeme preukázať nasledovné závery a odporúčania:

- na lokalite je prítomné environmentálne riziko znečistenia zemín v kontaktnej (biologickej) zóne
- na lokalite nie je prítomné environmentálne riziko zo šírenia sa znečistenia podzemnou vodou
- znečistenie podzemnej vody ortuťou a antimónom na lokalite predstavujú bodové prekročenia limitov a nevytvárajú preto riziko pre povrchové vody (podzemné vody prestupujúce do povrchového recipientu),
- na lokalite nie je prítomné zdravotné riziko - nebola identifikovaná žiadna cieľová skupina príjemcov
- hlavným environmentálnym problémom na skúmanej lokalite sú výtoky z opustených banských štôlní, ktoré kontaminujú povrchové vody toku Potkania debra a zároveň okrové zrazeniny, ktoré sa z nich vyzrážajú a sú následne transportované vo forme suspenzie

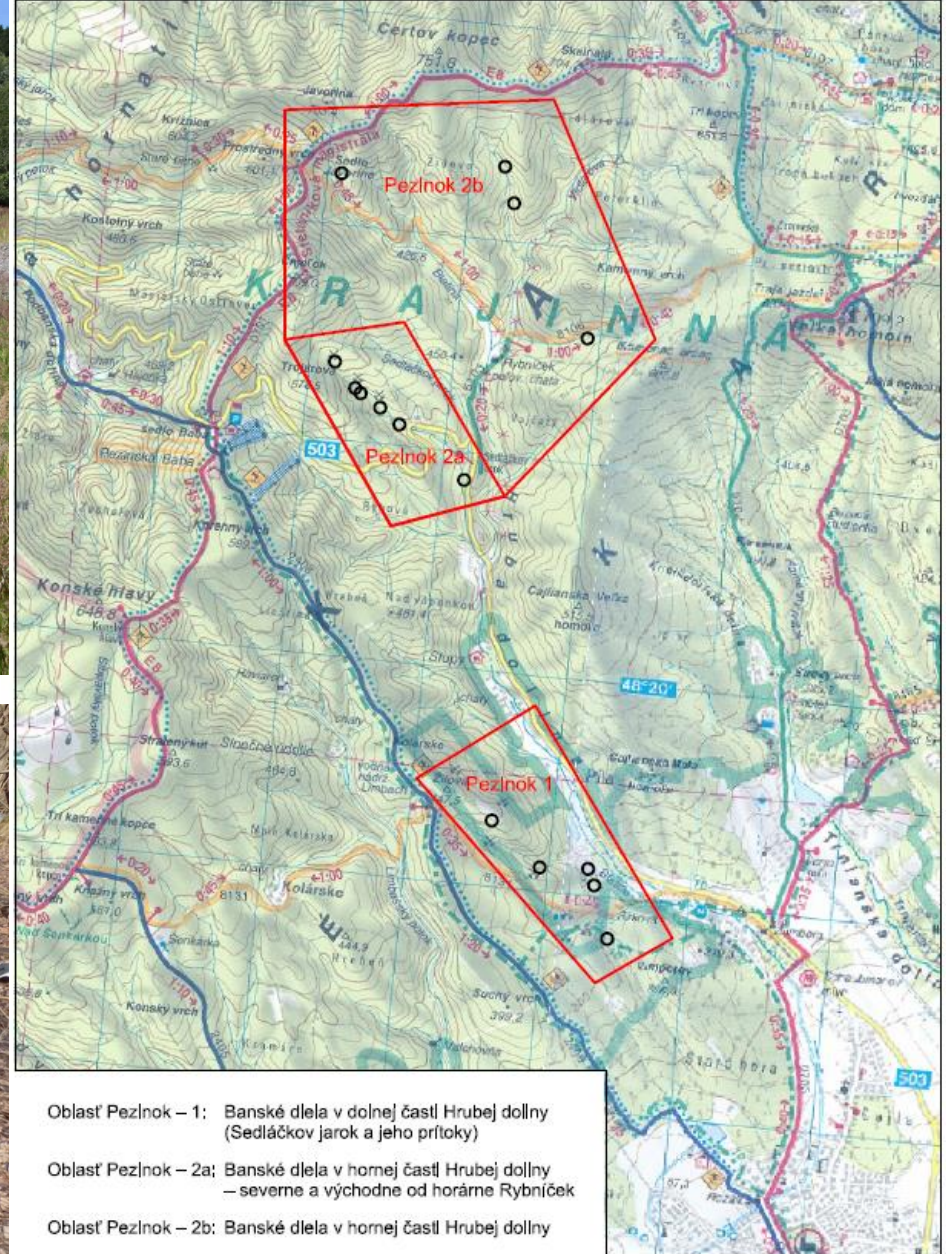
PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

Pezinok – oblasť rudných baní a starých banských diel, vrátane odkalísk

(SK/EZ/PK/653, SK/EZ/PK/654, SK/EZ/PK/656)

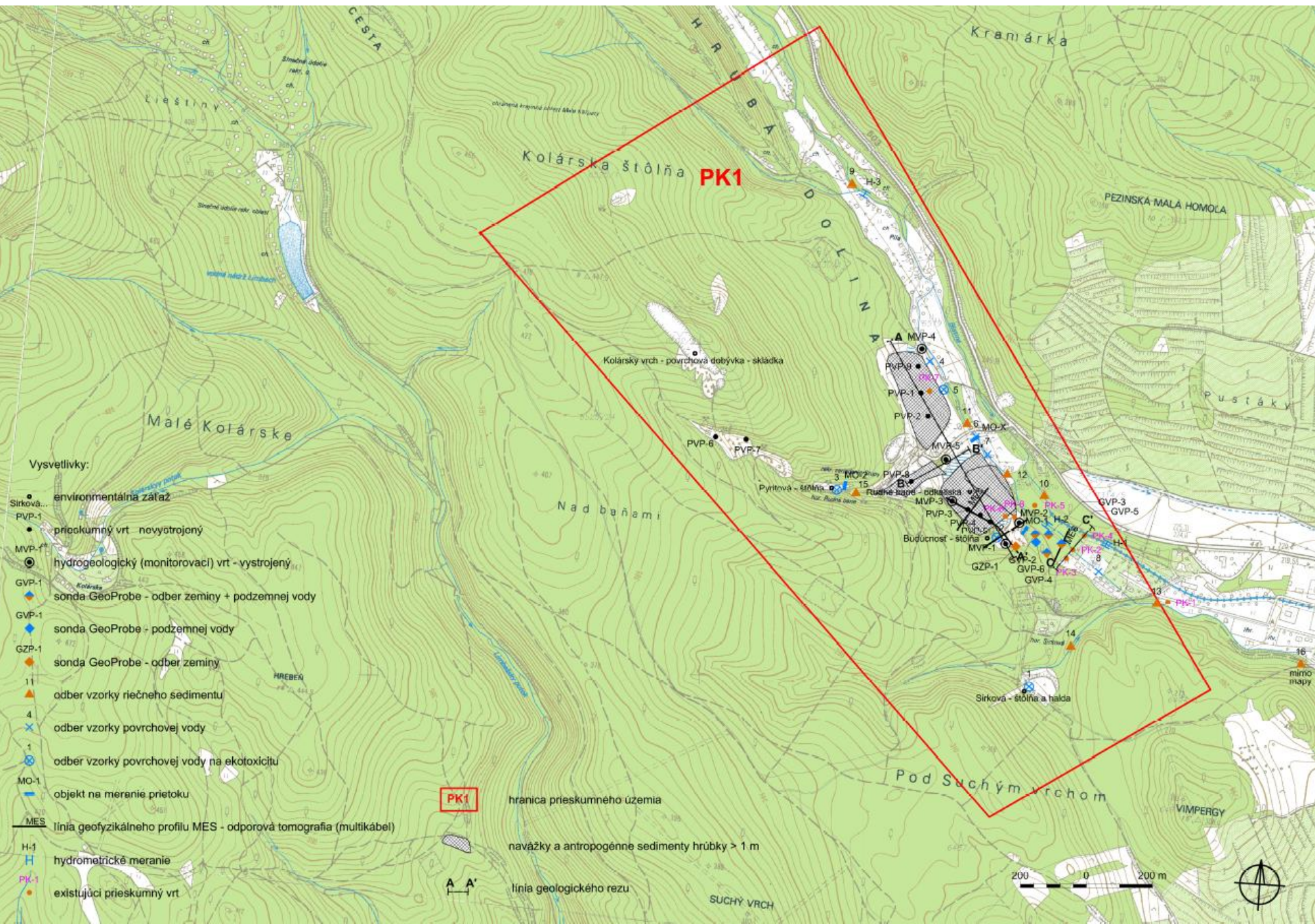

Vysvetlivky:

- hranice skúmaného územia
- environmentálna záťaž

Mapa dokumentačných bodov, oblasť PK 1

Odkalisko sever

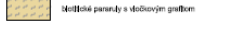
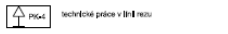

Odkalisko juh

Vysvetlivky ku geologickým rezom

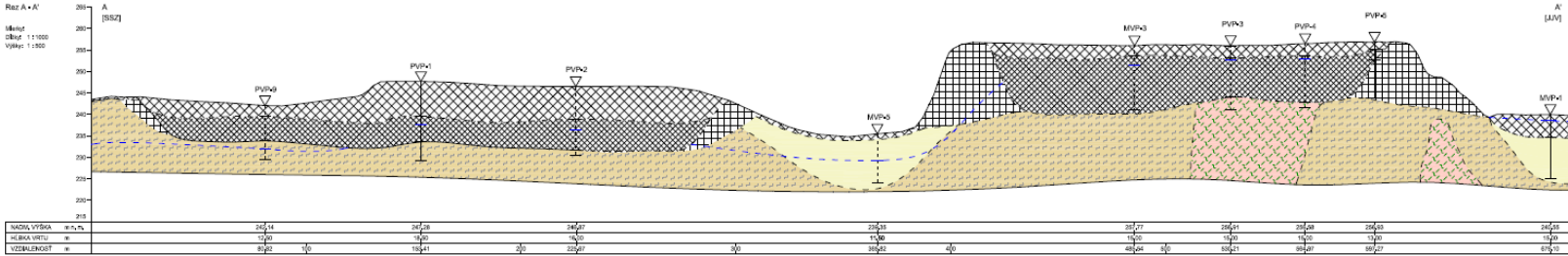
Kvartér

- antropogénna navážka
- stavebný násep, hriada
- obrátený kal
- šedivá sedimenty voľkú hlinu s rozdielne svedčenie a súly

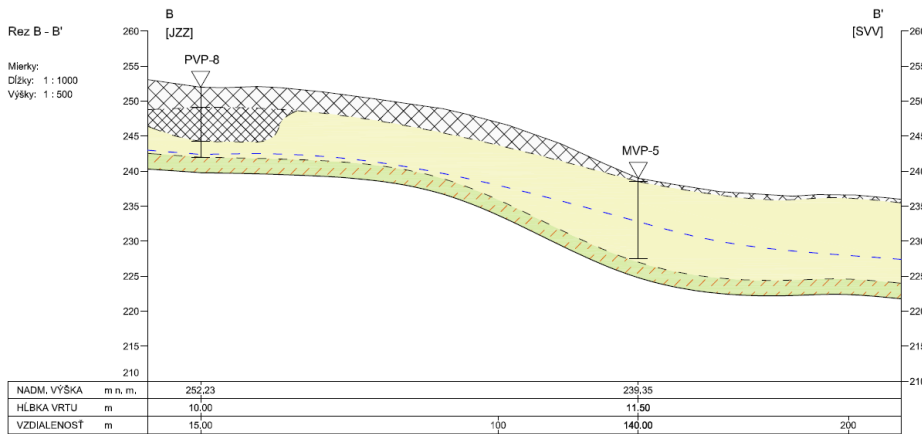
Staršie paleozoikum

- masivná hornina s podklad metamorfizovaných a metamorfizovaných hornin
- andžlíkové hliny
- hlinité pánvy s slobodným granitom
- technické práce v I. štádiu
- technické práce mimo I. štádiu
- geologické hranice zistené a prepocítané
- nameraná hladina podzemnej vody

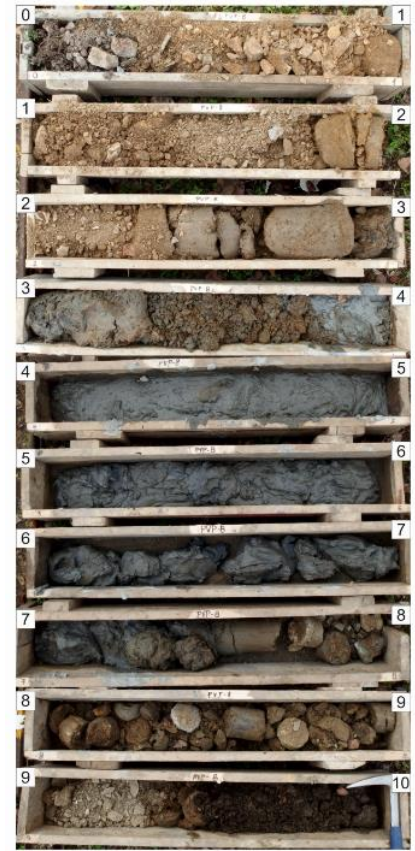
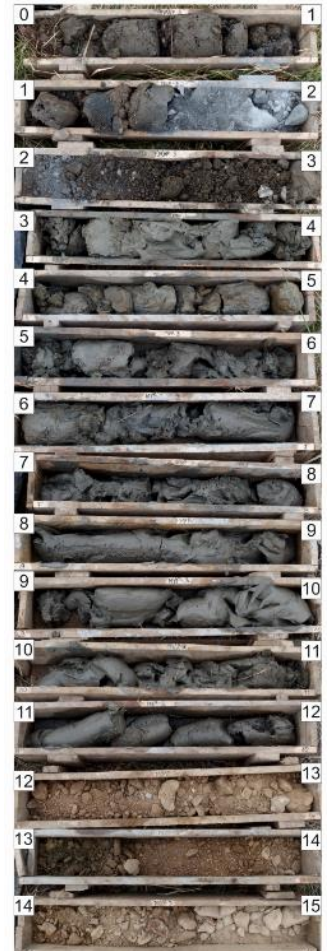
PVP-8

Príloha A3.2 Geologický rez B - B'

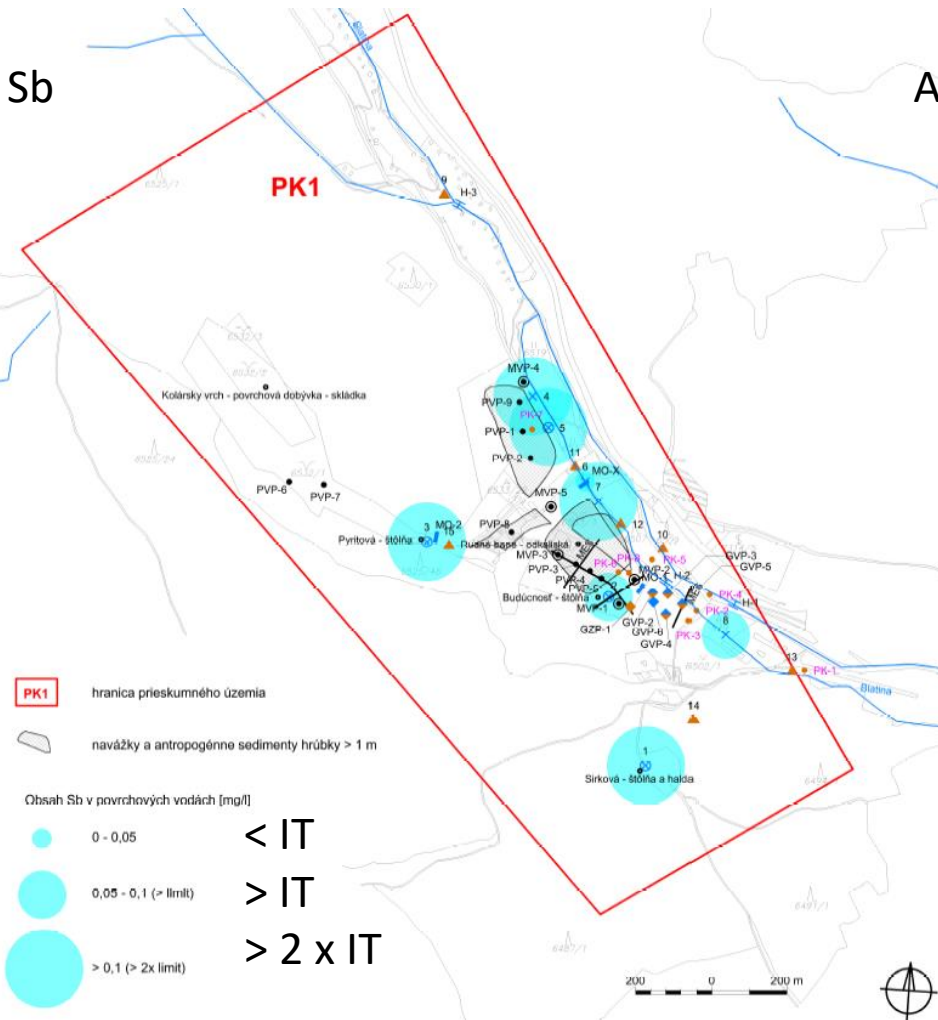

PVP-3

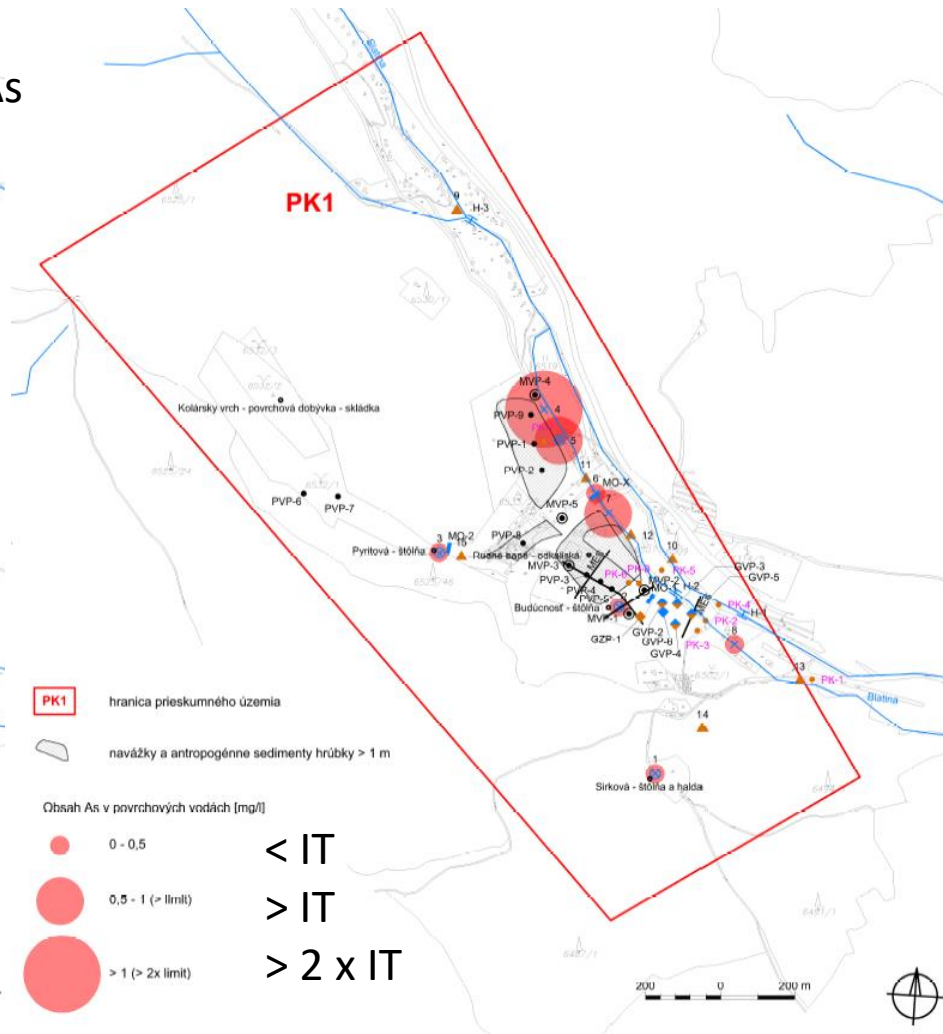

Distribúcia Sb a As v povrchovéch vodách, oblasť PK 1

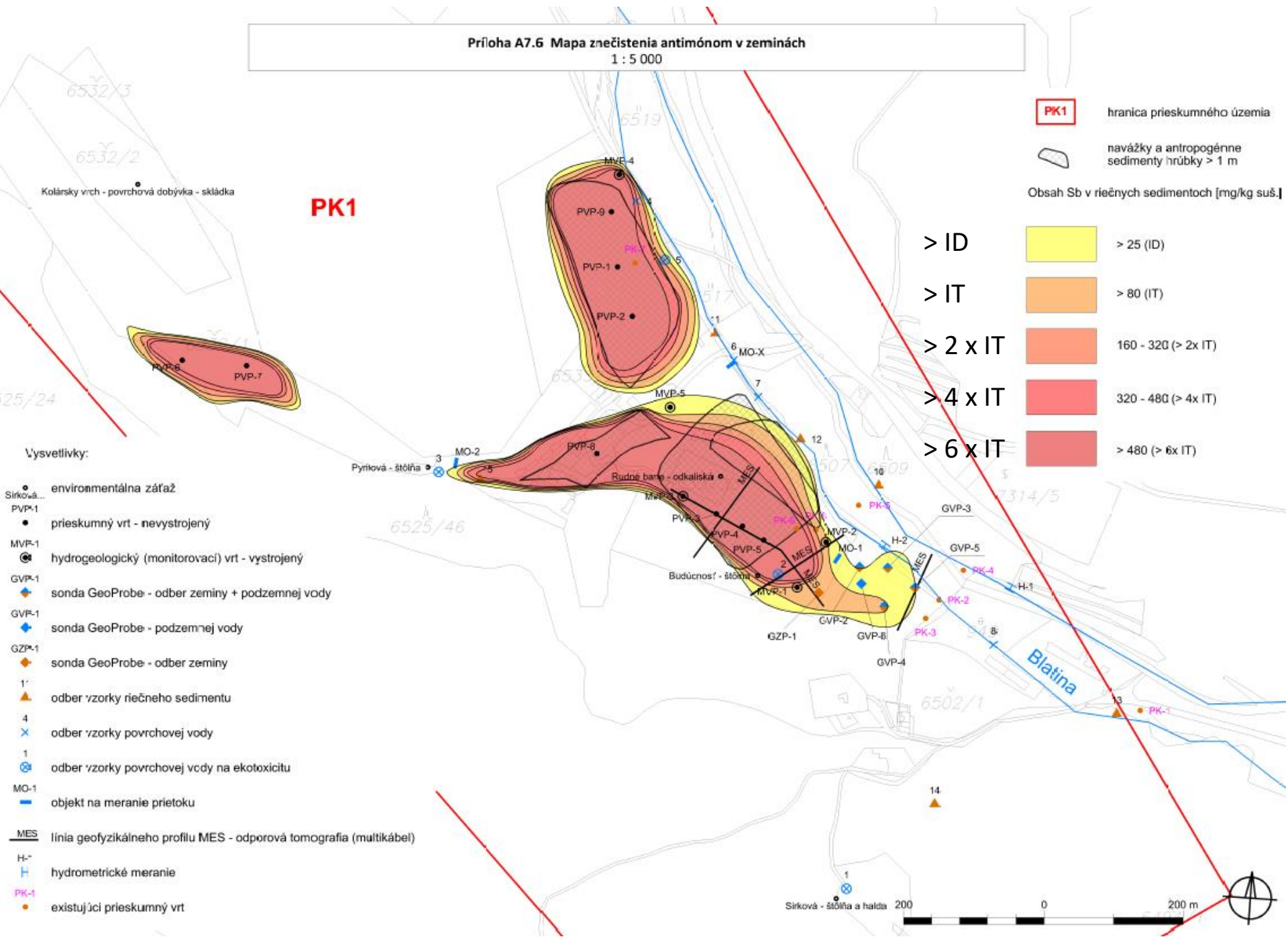
Sb

As

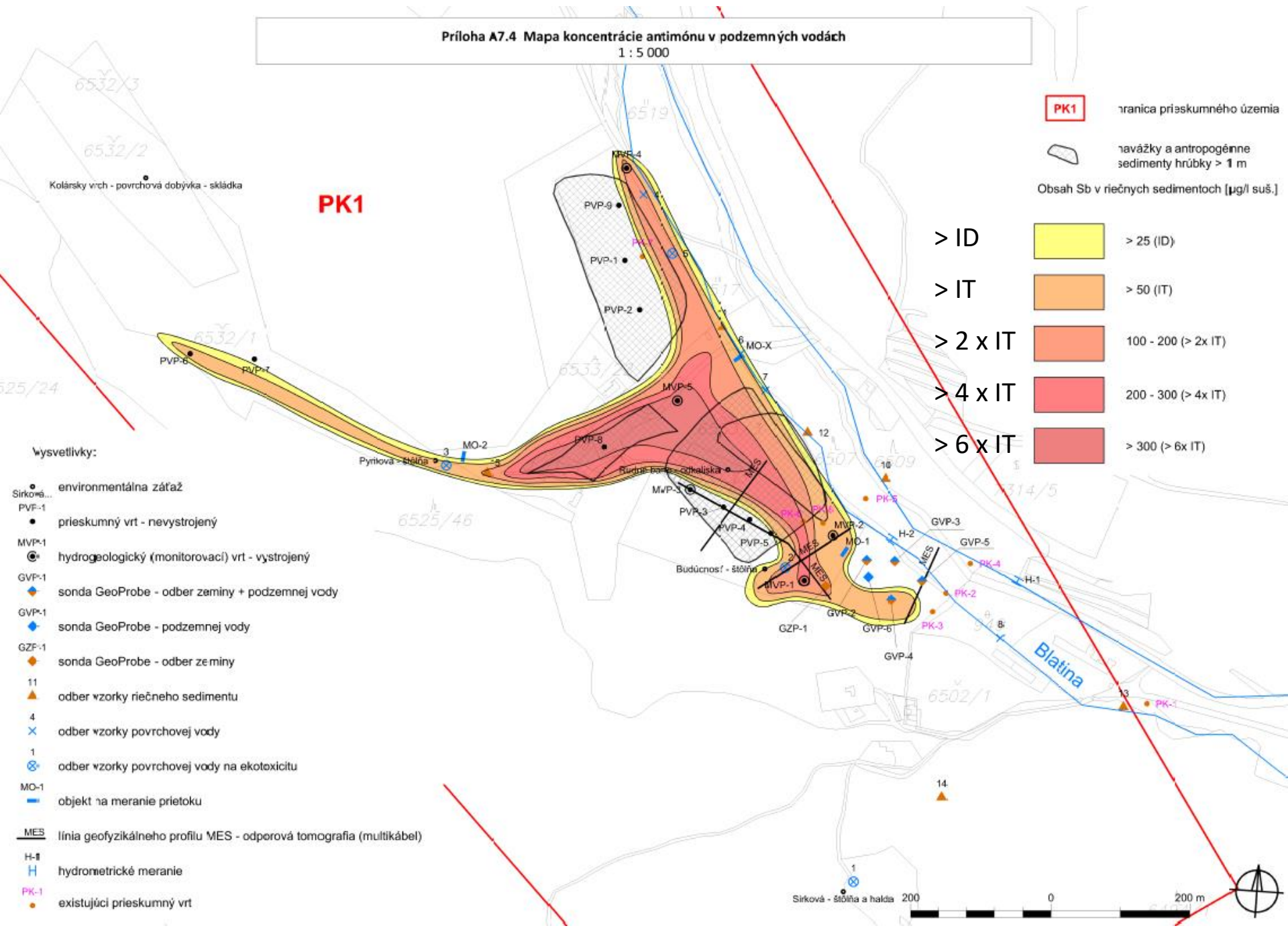

Príloha A7.6 Mapa znečistenia antimónom v zeminách
1 : 5 000

Príloha A7.4 Mapa koncentrácie antimónu v podzemných vodách
1 : 5 000

PK1

PK1 hranica prísledného územia

navážky a antropogénne sedimenty hrúbky > 1 m

Obsah Sb v riečnych sedimentoch [µg/l suš.]

- > ID > 25 (ID)
- > IT > 50 (IT)
- > 2 x IT 100 - 200 (> 2x IT)
- > 4 x IT 200 - 300 (> 4x IT)
- > 6 x IT > 300 (> 6x IT)

wysvetlivky:

- environmentálna záťaž
- PVP-1 prieskumný vrt - nevystrojený
- MVP-1 hydrogeologický (monitorovací) vrt - vystrojený
- GVP-1 sonda GeoProbe - odber zeminý + podzemnej vody
- GVP-1 sonda GeoProbe - podzemnej vody
- GZF-1 sonda GeoProbe - odber ze miny
- ▲ 11 odber vzorky riečného sedimentu
- ▲ 4 odber vzorky povrchovej vody
- ▲ 1 odber vzorky povrchovej vody na ekotoxicitu
- MO-1 objekt na meranie prietoku
- MES línia geofyzikálneho profilu MES - odporová tomografia (multikábel)
- H-II hydrometrické meranie
- PK-1 existujúci prieskumný vrt

Záver analýzy rizika

Environmentálne riziká hodnotené pre **As** a **Sb** v biologickej kontaktnej zóne pre územie znečistené ukladaním ťažobných odpadov **potvrdil riziko znečistenia pôd a zemín** – materiál odkaliska, hald flotačného kalu a banských hald. Na posúdenie environmentálneho rizika boli použité hodnoty pre skupinu využitia územia č. **3** – Stavby, priemysel, infraštruktúra, nevyužívané lokality.

Zdravotné riziká

Karcinogénne (As):

Jednotlivec: ingescia podz. vody:

- obyvateľ (dospelý, adolescenti)
- lesný pracovník

Populácia: ingescia podz. vody a zeleniny

- obyvateľ (dospelý)
- : ingescia závlahovej vody
- obyvateľ (adolescent)

Záver analýzy rizika

Zdravotné riziká hodnotené pre **As** a **Sb**:

Nekarcinogénne (Sb a As):

ingescia podz. vody -stav vyžadujúci okamžitý sanačný zásah

- obyvateľ (dospelý, adolescenti)
- lesný pracovník

Návrh sanácie

- Nakoncentrovanie zdrojov kontaminantov
- Izolácia a drenáž telies odkalísk
- Zvedenie podzemných vôd do sedimentačnej nádrže v kombinácii s prevzdušnením a dosycovaním Fe do roztoku.

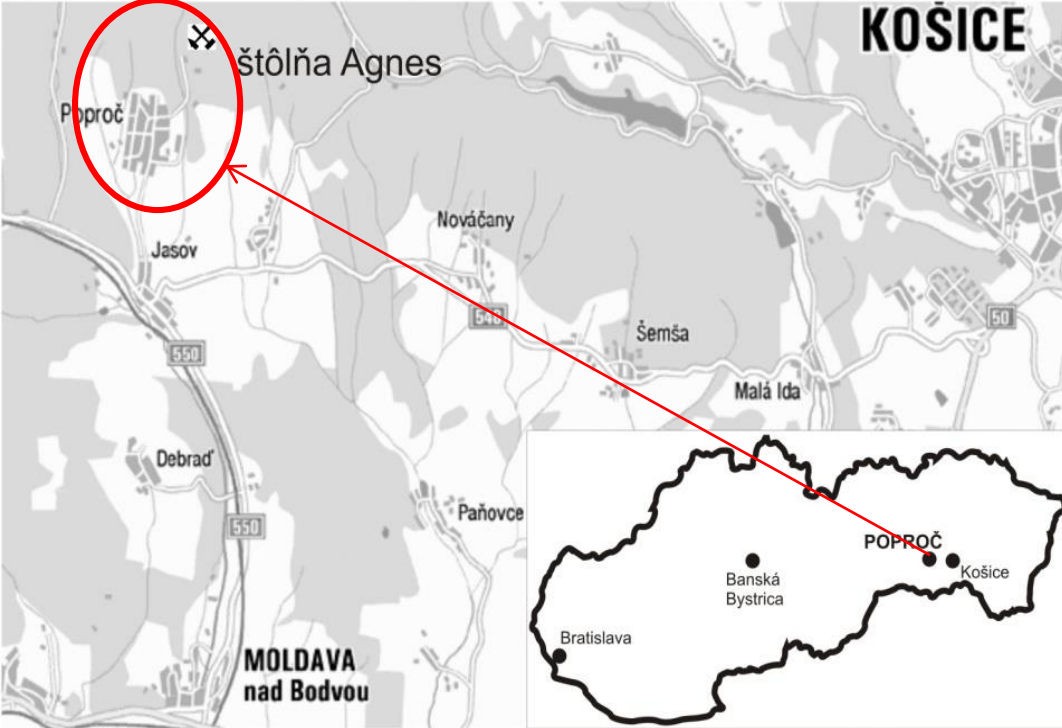

PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

Prieskum environmentálnej záťaže KS (012) / Poproč - Petrova dolina SK/EZ/KS/353, Register B

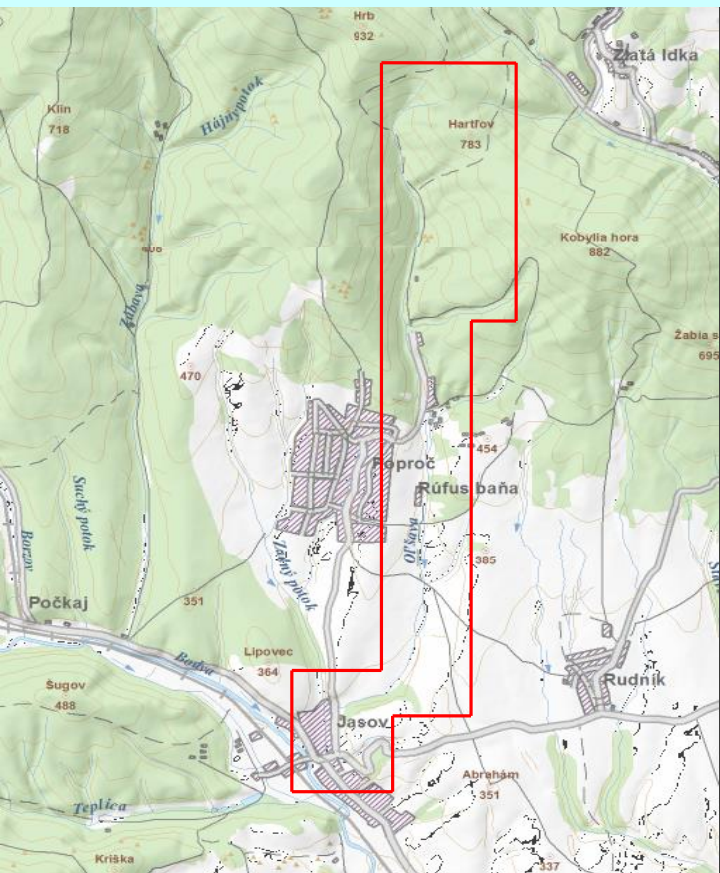
**Lokalita Poproč v registri EZ evidovaná
KS (012) / Poproč - Petrova dolina
SK/EZ/KS/353, Register B.**

Opustené Sb ložisko Poproč je situované v JV časti Spišsko-gemerského Rudohoria, ťažba Sb rudy začala v 17. storočí a definitívne bola ukončená v roku 1965.

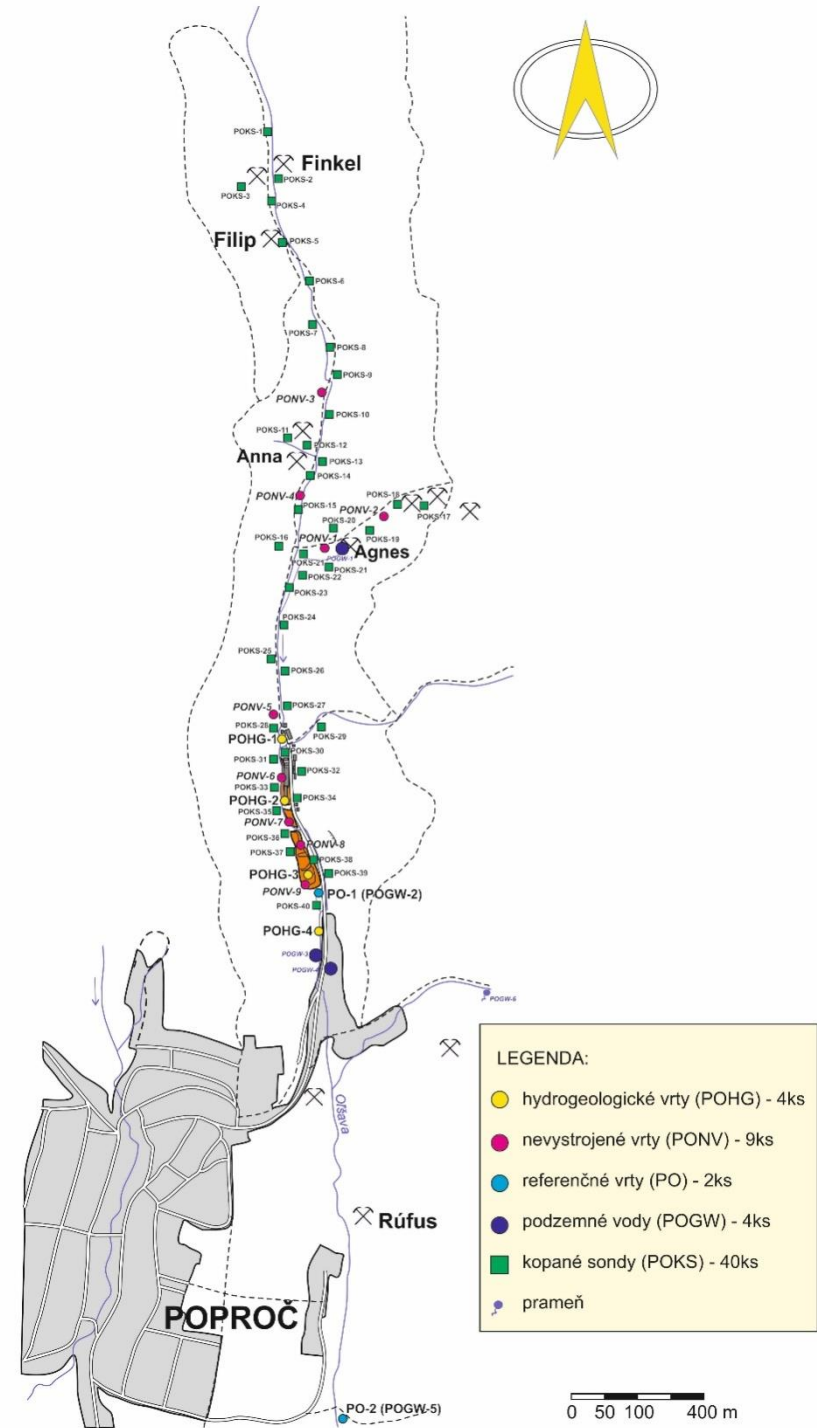
Hlavným minerálom Sb žíl je vždy kremeň a antimonit, vedľajšie minerály sú pyrit, arzenopyrit, markazit, pyrotit, berthierit, chalkopyrit, tetraedrit, sfalerit, zinkenit, füllöpit, jamesonit, chalkostibit a senarmontit.

V rokoch 1931 – 1965 sa v Poproči vyťažilo 10,3 kt antimónu a 80 kg zlata. Kvalita rúd tu bola 1,85% Sb, 12,6% Fe, 0,12% Cu, 0,01% Zn, 0,19% As a 0,4% Pb s obsahom 3 – 6 g.t-1 Au v koncentráte.

Vytýčenie predmetného územia

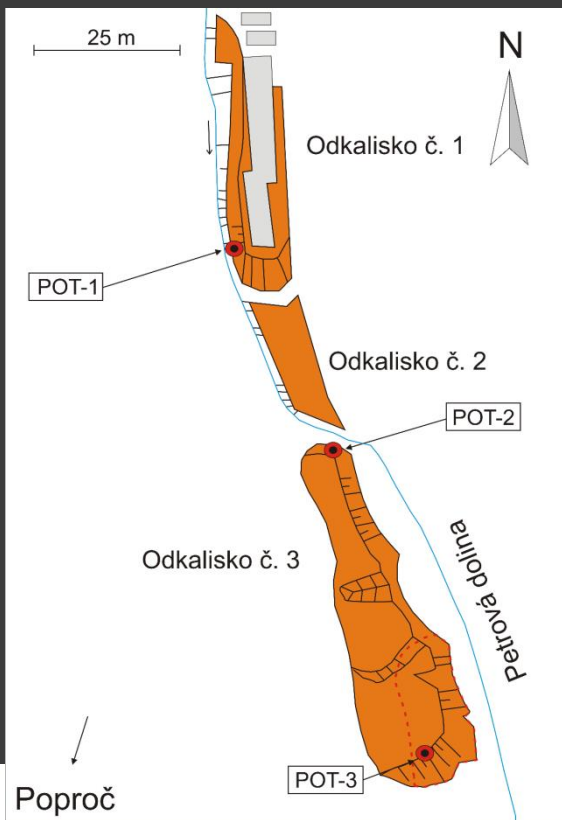

40 KOPANÝCH SOND - ZEMINY
9 NEVYSTROJENÝCH VRTOV
6 HYDROGEOLOGICKÝCH VRTOV
10 MONITOROVACÍCH BODOV
- POVRCHOVÉ VODY A RIEČNE SEDIMENTY
4 MONITOROVACIE BODY - STUDNE
2 VÝTOKY ZO ŠTÔLNÍ (AGNES A ANNA)
+ 1 STARŠÍ HYDROGEOLOGICKÝ VRT

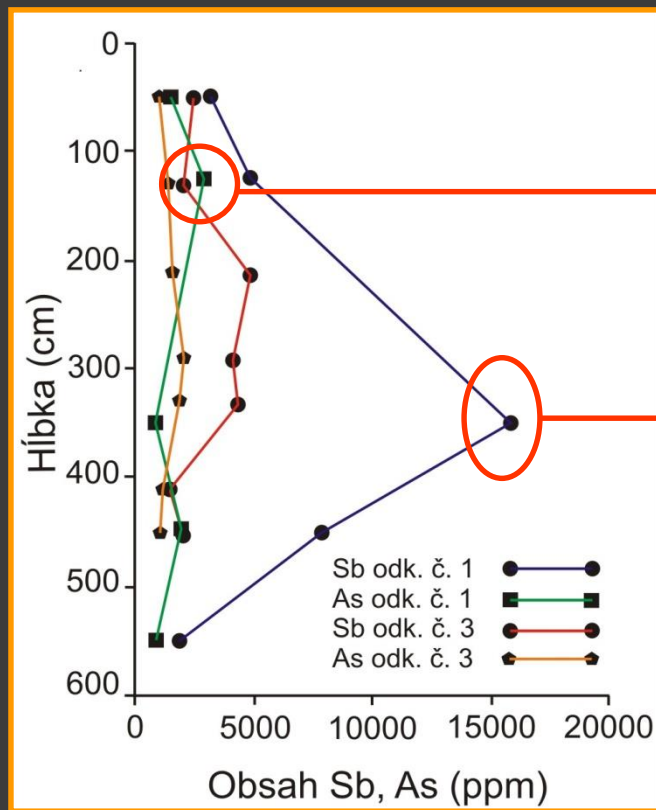
voľne deponované odkaliskové kaly a ťažobné odpady na lokalite Poproč

odkaliskové sedimenty/kaly

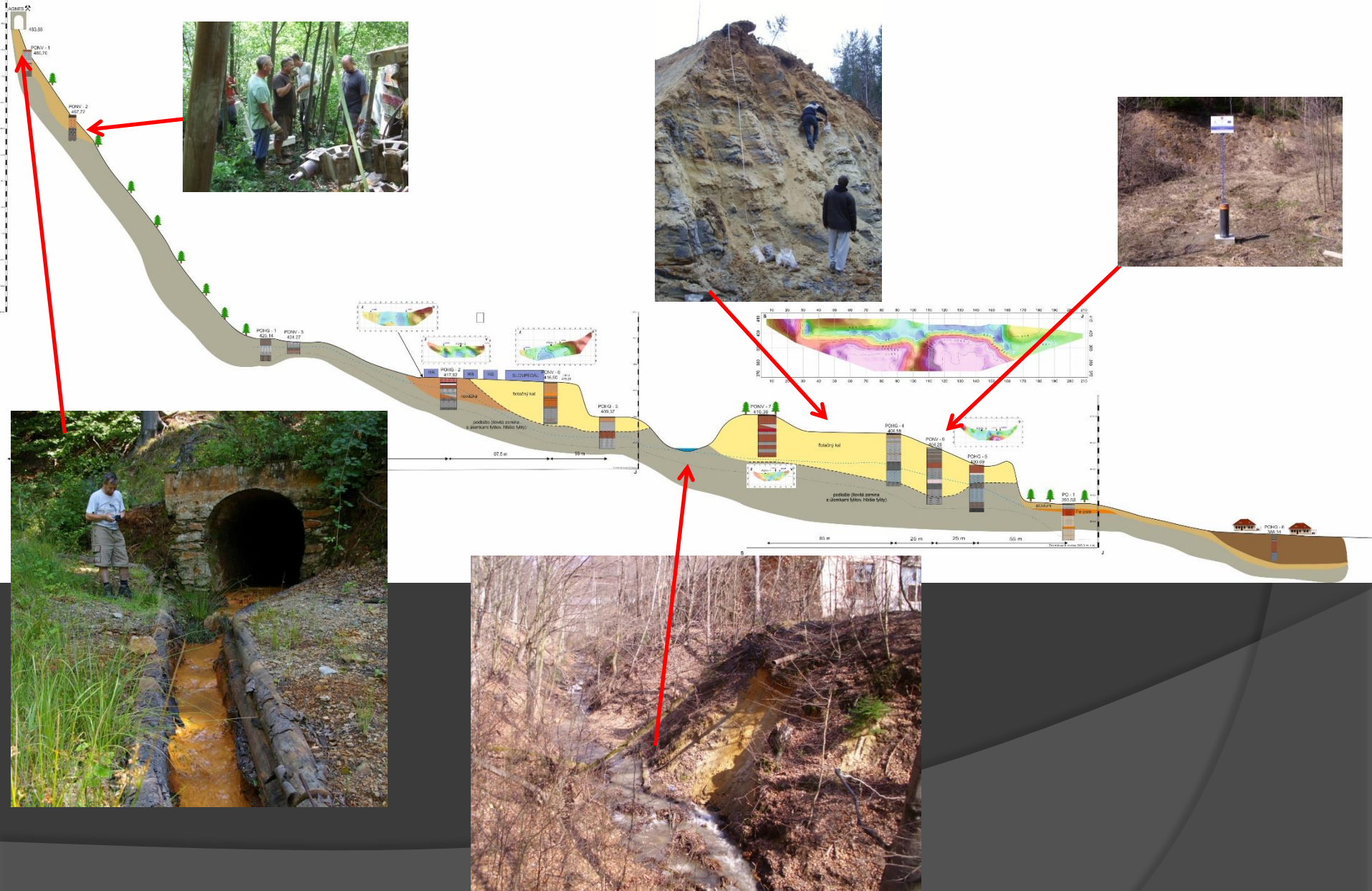

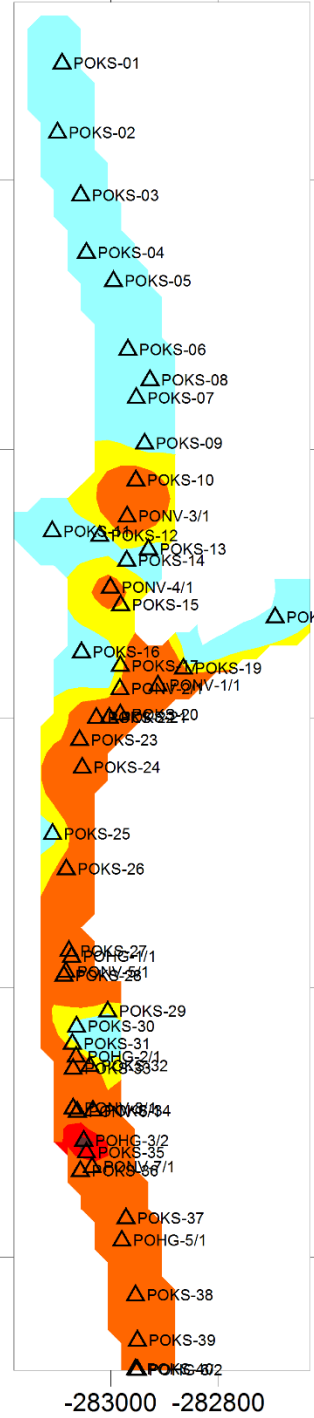
As – 1,49 g/kg

Sb
15,83 g/kg

- Neutralizačný potenciál: priemer pre odk. 1+3 → 17 ton CaCO_3 /100 ton materiálu
- Tvorba H_2SO_4 : priemer pre odk. 1+3 → 2 kg/tonu materiálu

Situačný model lokality EZ Poproč – Petrova dolina

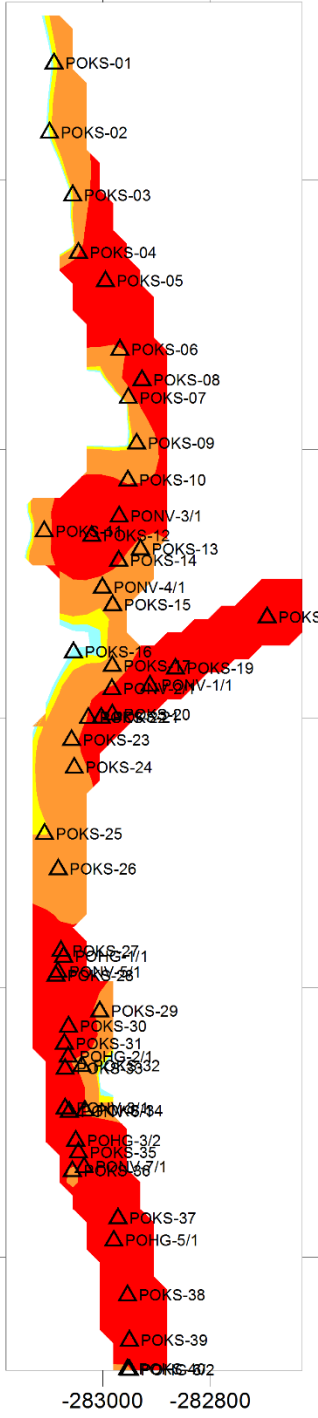
-1236500

-1237000

-1237500

-1238000

-1238500

Sb

-1236500

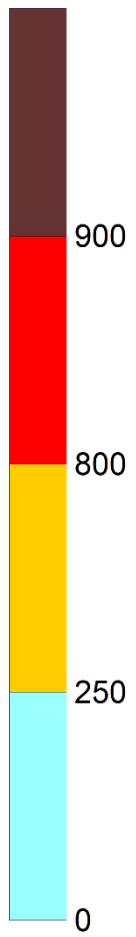
-1237000

-1237500

-1238000

-1238500

Pb

štôľňa Agnes 2015

OBSAHY VYBRANÝCH ANORGANICKÝCH ZNEČIŠŤUJÚCICH LÁTKOK VO VZORKÁCH POVRCHOVÝCH VÔD

vzorka	As_1	As_2	Sb_1	Sb_2	Zn_1	Zn_2	Cd_1	Cd_2	Fe_1	Fe_2
POPV -1	2	3	< DL	< DL	12	5	< DL	< DL	0,21	0,21
POPV -2	< DL*	2	154	133	16	< DL	< DL	< DL	0,18	0,08
POPV -3	< DL	3	119	199	12	< DL	< DL	< DL	0,15	0,18
POPV -4	46	10	313	306	130	55	< DL	< DL	2,76	0,25
POPV -5	17	51	144	275	809	48	3	< DL	22,85	0,58
POPV -6	23	100	278	369	75	58	< DL	< DL	1,09	0,79
POPV -7	42	93	285	261	51	49	< DL	< DL	0,84	0,58
POPV -8	14	57	201	173	19	18	< DL	< DL	1,41	1,63
POPV -9	2	2	5	5	6	7	< DL	< DL	0,45	0,63
POPV -10	3	3	9	8	13	6	< DL	< DL	0,42	0,66
MH NV 269/2010	50 µg/l		25 µg/l		1000 µg/l		5 µg/l		2 mg/l	

štôľňa Agnes

September 2004

štôľňa Agnes

August 2007

**Materiálová bilancia transportu kontaminantov v povrchovej vode
vo forme suspenzií (pevná fáza, Fe oxyhydroxidy, frakcia nad 0,45 µm)**

	suspenzia (g.l ⁻¹)	prietok (l.s ⁻¹)	transport (kg denne)	transport (kg ročne)	Sb (g/kg)	As (g/kg)	ročne Sb (kg)	ročne As (kg)
Agnes	0,0025	5	0,54	197,10	14	58	2,76	11,43
Olšava pod Agnes	0,01	26,4	11,40	4162,75	14	58	58,28	241,44

Obsahy As a Sb boli použité z analýzy okrového sedimentu

Závery pre lokalitu EZ Poproč

- **Veľké množstvo kontaminantov v prostredí**
- **Preukázané riziko šírenia znečistenia**
- **Preukázané zdravotné riziko, najmä pitím vody zo studní**
- **Najnebezpečnejšie kontaminanty As a Sb**
- **Úplná sanácia nemožná**
- **Zabezpečiť ochranu ľudského zdravia – opätovné zdôraznenie využívania podzemných vôd, BOZP pre pracovníkov miestnych lesov**

PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

Prieskum environmentálnej záťaže Smolník – ťažba pyritových rúd (SK/EZ/GL/237)

Rôznofarebné okre vyzrážané na výtoku banskej vody zo šachty Pech a na sútoku s potokom Smolník

Obr. č. 53 Sútok potoka Smolník s riekou Hnilec

Obr. č. 55 Akumulácia zrážkovej vody na halde metalurgickej trosky

Obr. č. 56 Akumulácia zrážkovej vody na halde ťažobného odpadu pri pile v obci Smolnícka Huta

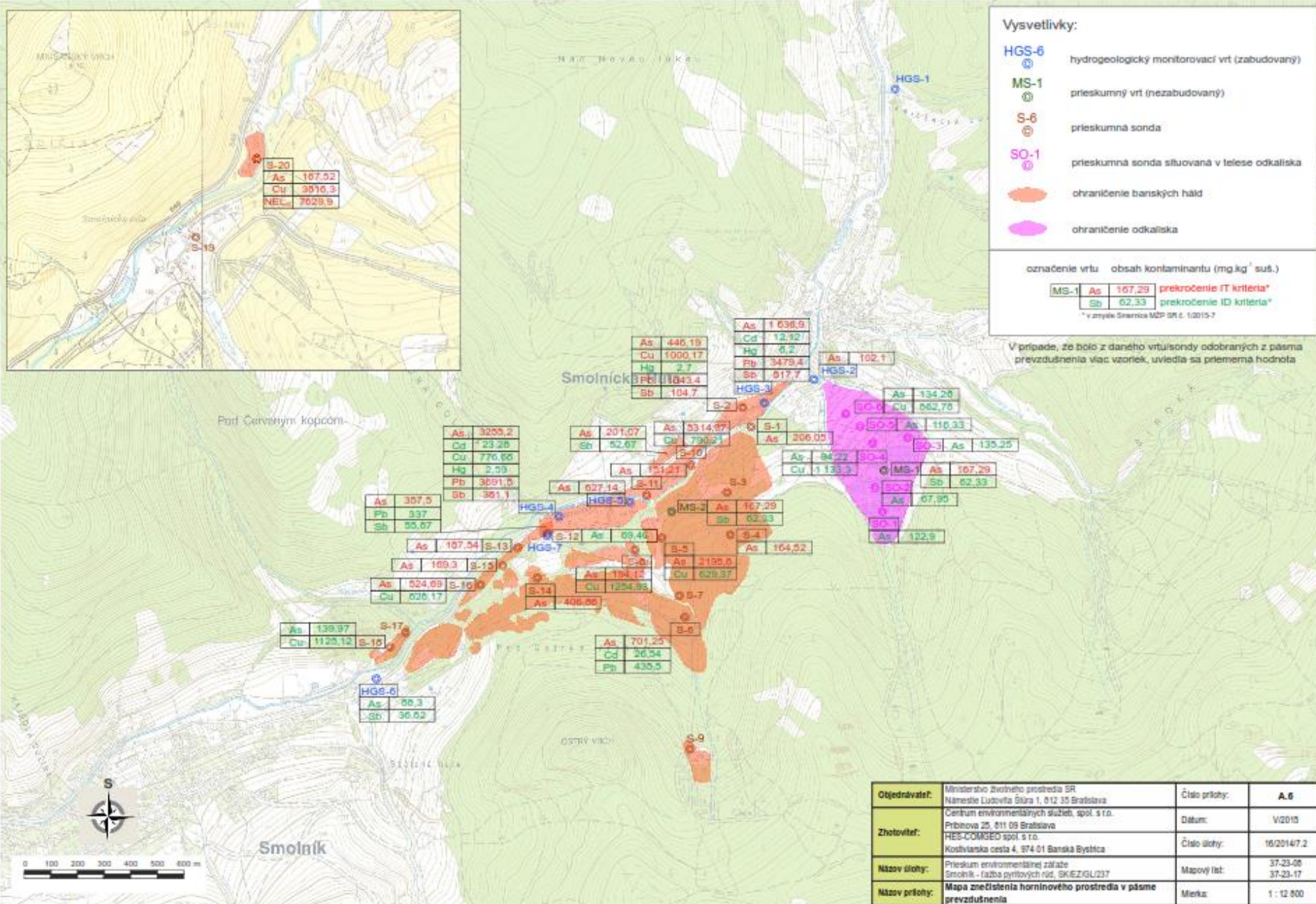
Obr. č. 57 Rozsiahle závalové pásmo v halde nad starým banským závodom

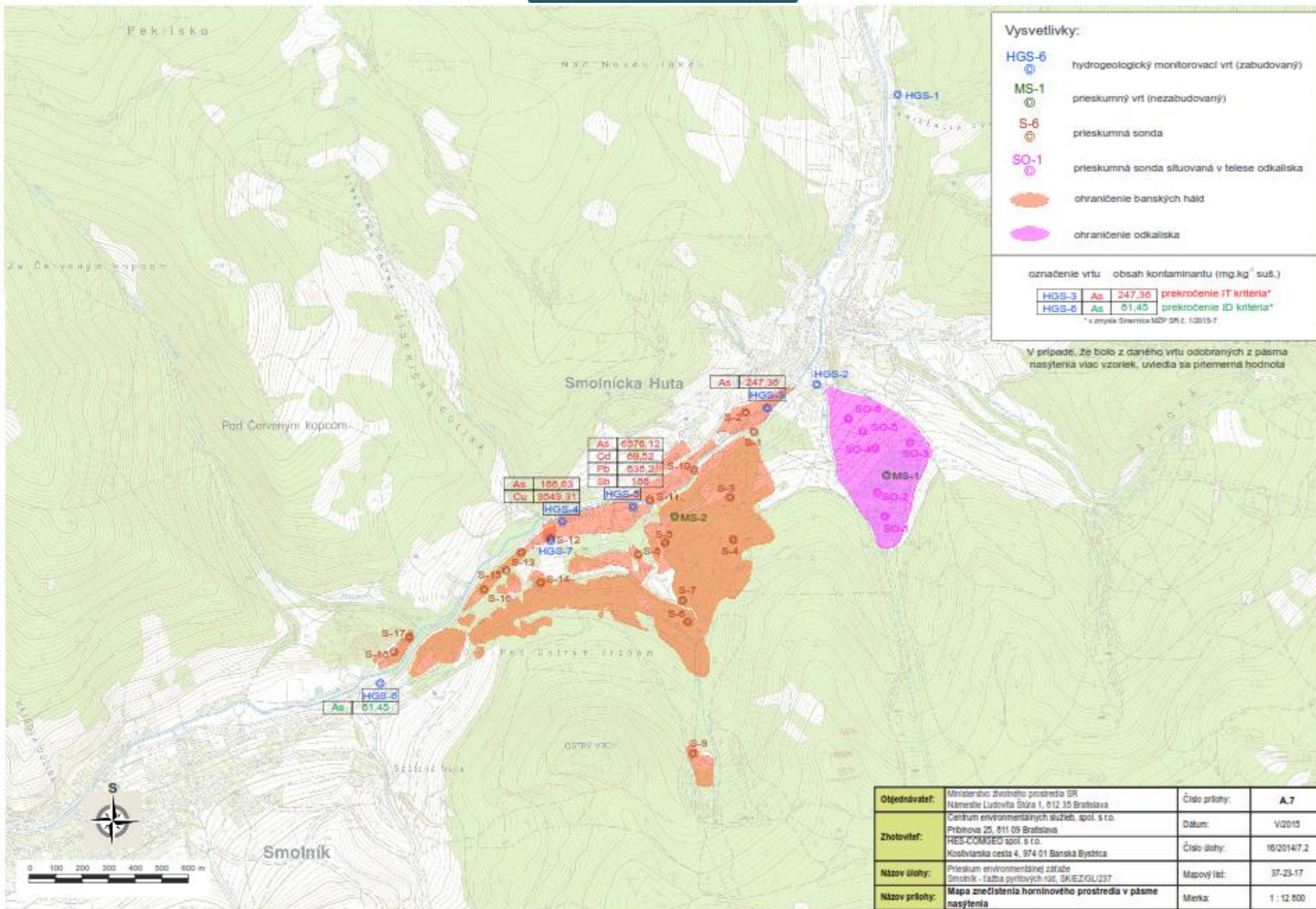

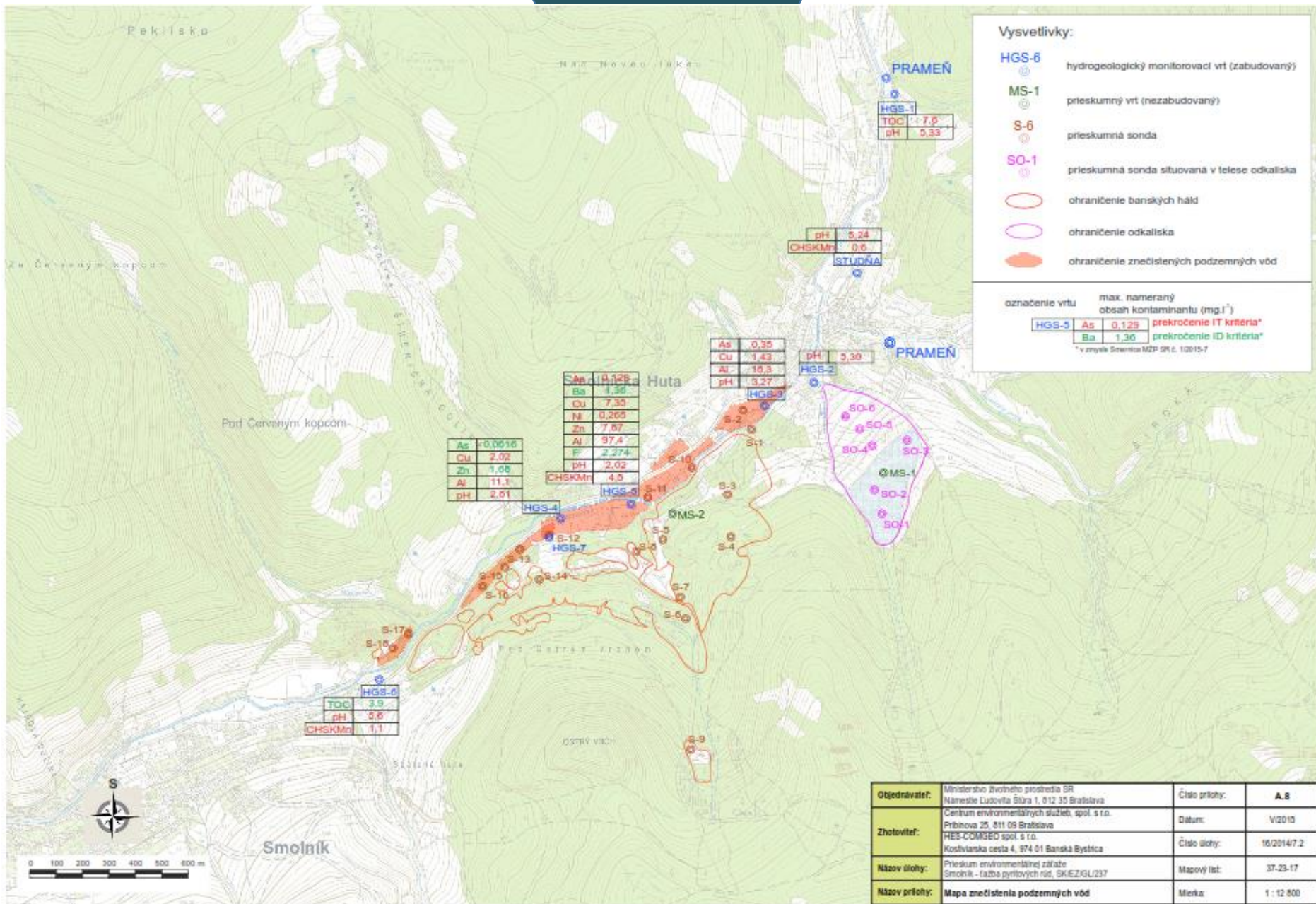
Obr. č. 29: Vrchná výúst drenážnej vody z odkaliska

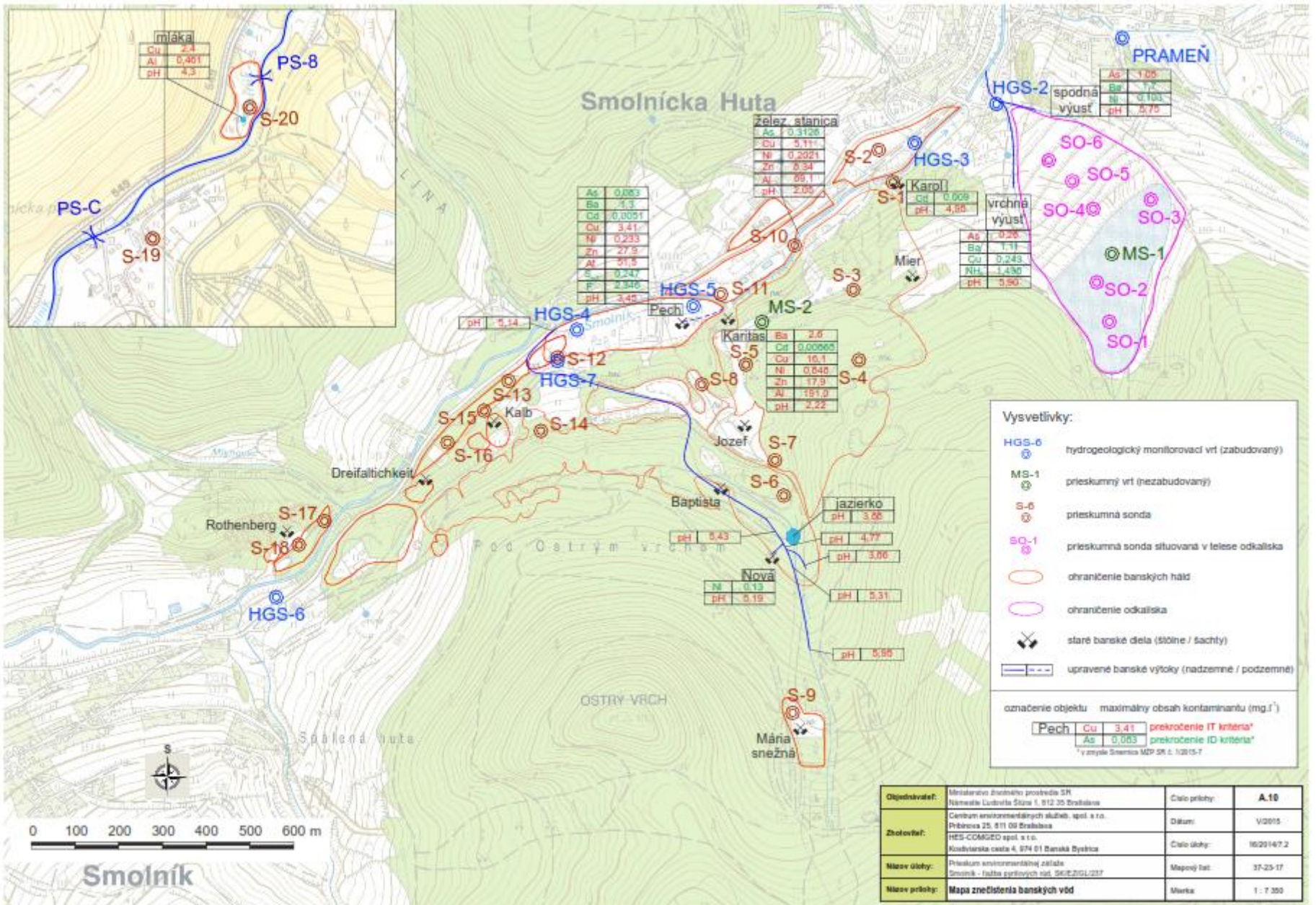

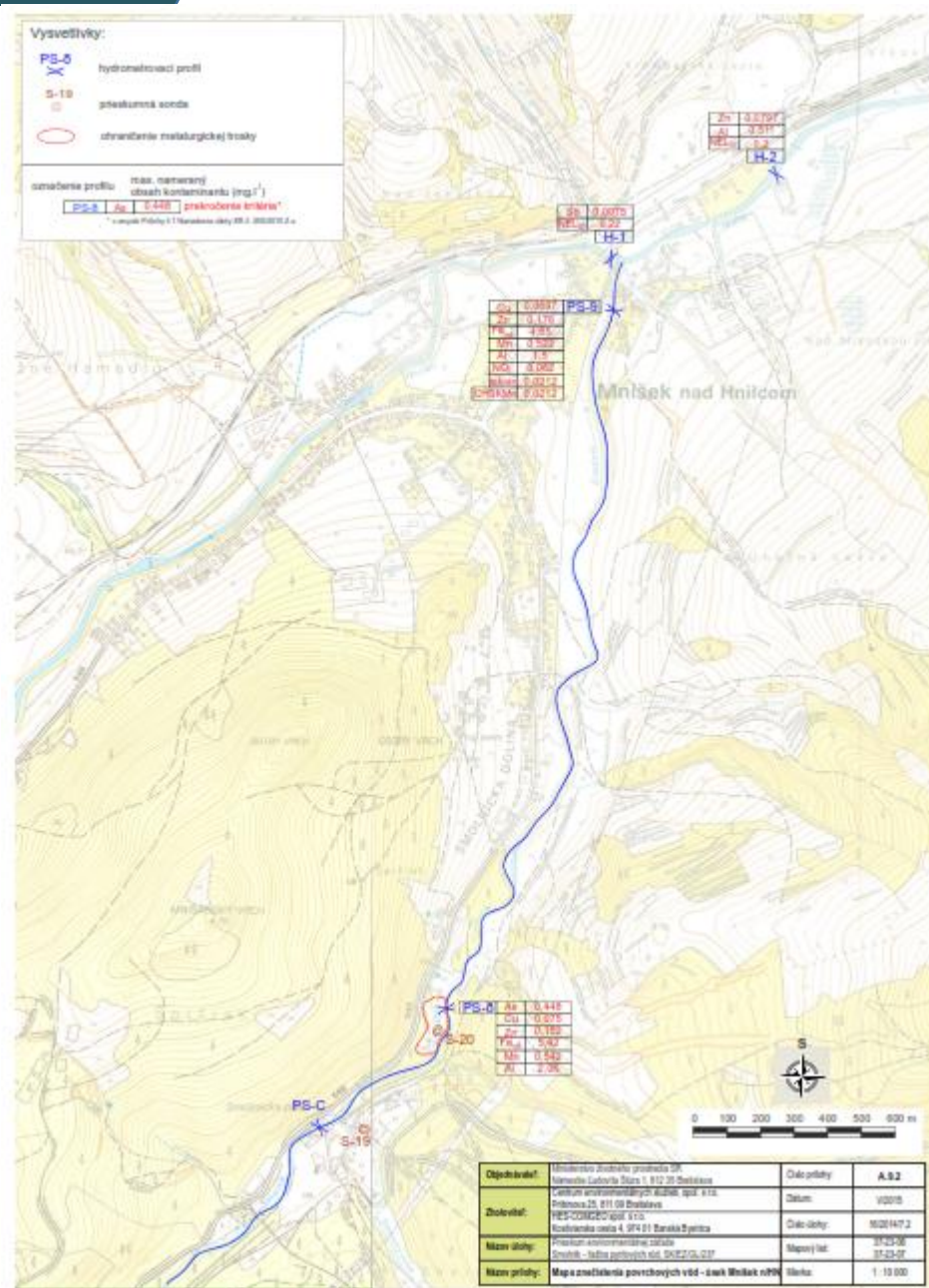
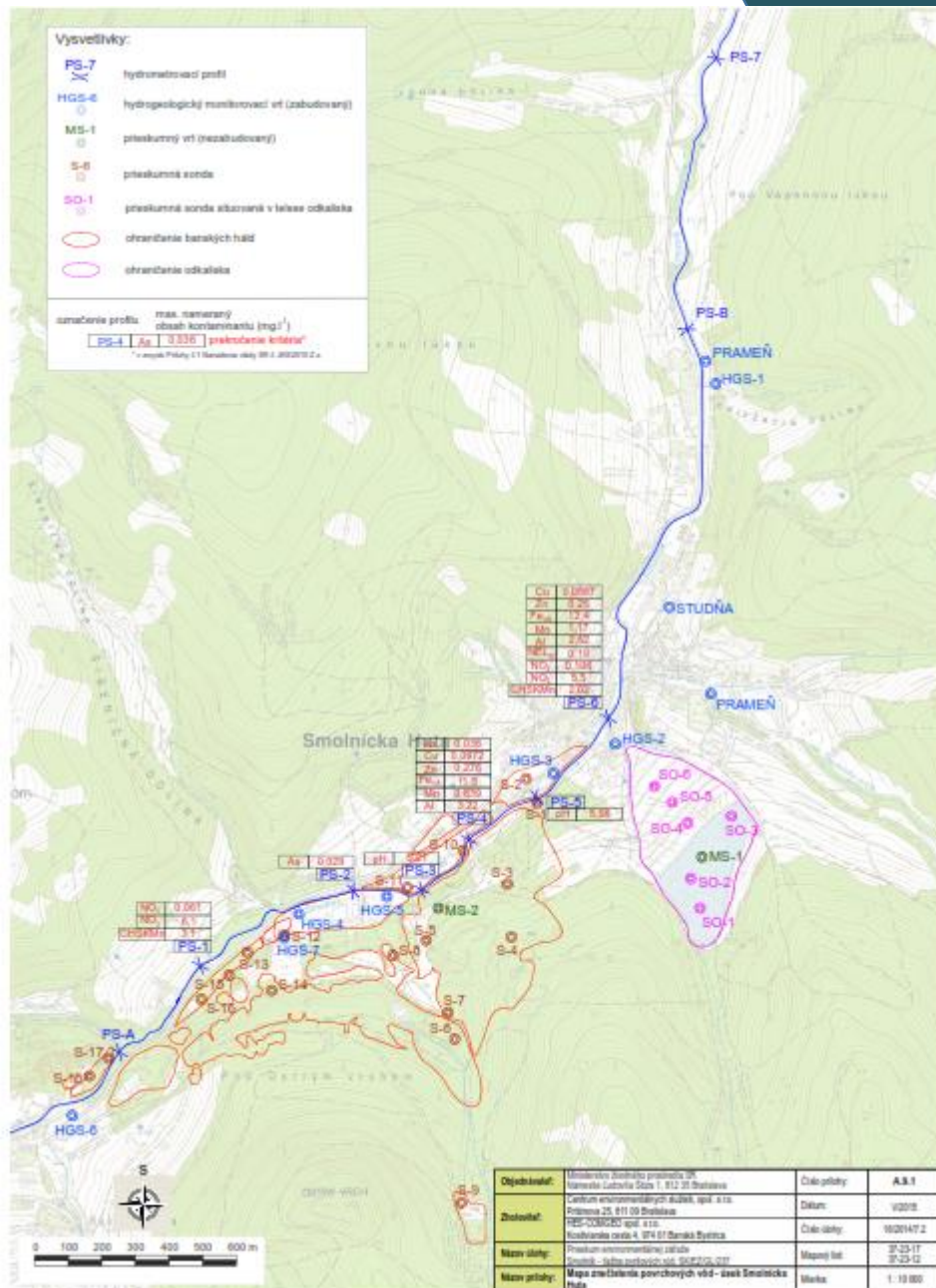
Obr. č. 30: Spodná výúst drenážnej vody z odkaliska

PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

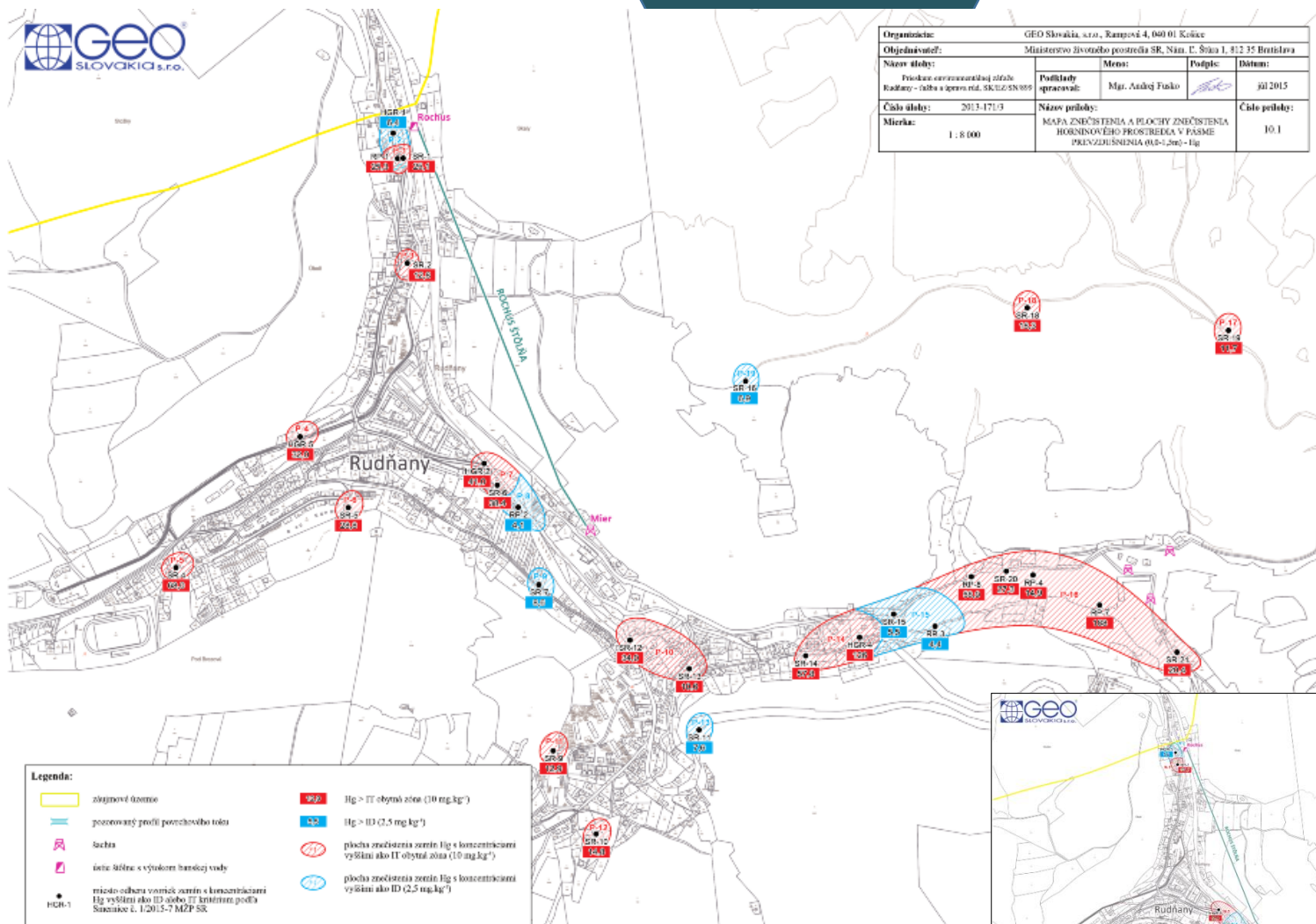
Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

Prieskum pravdepodobnej environmentálnej záťaže SN (006) / Rudňany – ťažba a úprava rúd SK/EZ/SN/899

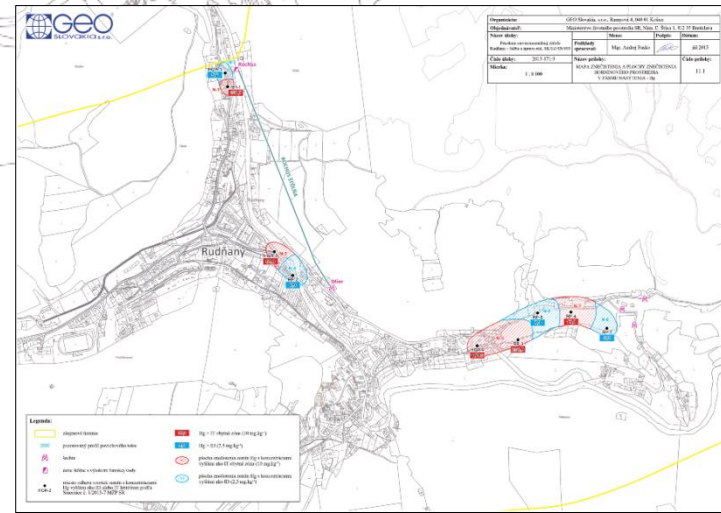

Organizácia: GEO Slovakia, s.r.o., Rantová 4, 040 01 Košice			
Objedávateľ: Ministerstvo životného prostredia SR, Nám. Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava			
Názov úlohy: Prísložen environmentálnej záťaže Rudnany - úložná a úpravná zóna, SK:ELZ:SN:005	Poskytnutý spracovateľ: Mgr. Andrej Fialko	Meno: [Signature]	Dátum: júl 2015
Číslo úlohy: 2013-171-0	Názov prílohy: MAPA ZNEČISTENIA A PLOCHY ZNEČISTENIA HORNINOVÉHO PROSTREDIA V PÁSME PRÍRUKUŠENIA 048-0-200-14g	Číslo prílohy: 10.1	
Mierka: 1 : 8 000			

Legenda:

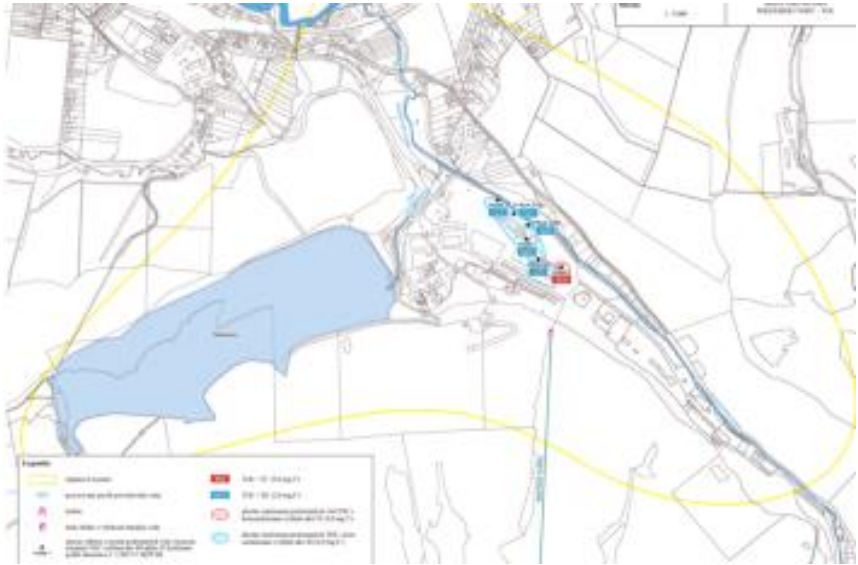
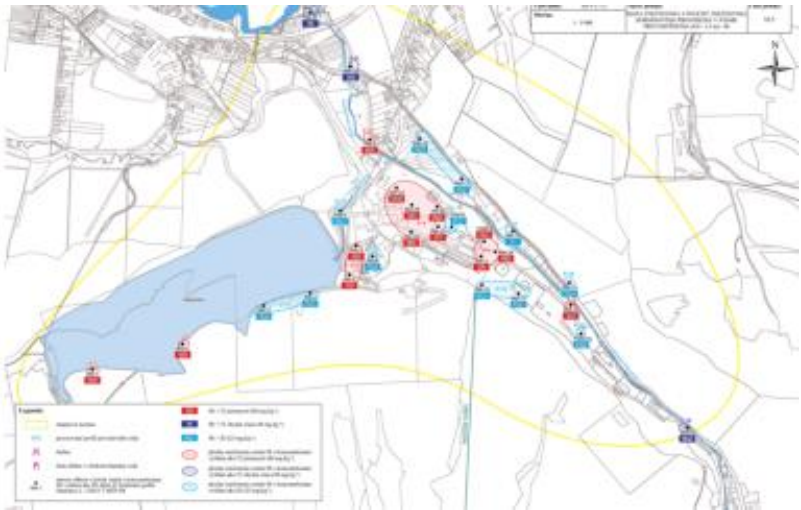
územné čeranie	Hg > IT obytná zóna (10 mg.kg ⁻¹)
pozemkový profil povrchového tolu	Hg > IZ (2,5 mg.kg ⁻¹)
ťažba	plocha znečistenia zemín Hg s koncentraciami vyššími ako IT obytná zóna (10 mg.kg ⁻¹)
ťažba s výskonom hmotnej sudy	plocha znečistenia zemín Hg s koncentraciami vyššími ako IZ (2,5 mg.kg ⁻¹)
miesto odberu vzoriek zemín s koncentraciami Hg vyššími ako IZ alebo IT štatisticky podľa Smernice č. 1/2015-7 MZP SR	

Organizácia: GEO Slovakia, s.r.o., Rantová 4, 040 01 Košice	Objedávateľ: Ministerstvo životného prostredia SR, Nám. Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava
Názov úlohy: Prísložen environmentálnej záťaže Rudnany - úložná a úpravná zóna, SK:ELZ:SN:005	Poskytnutý spracovateľ: Mgr. Andrej Fialko
Číslo úlohy: 2013-171-0	Názov prílohy: MAPA ZNEČISTENIA A PLOCHY ZNEČISTENIA HORNINOVÉHO PROSTREDIA V PÁSME PRÍRUKUŠENIA 048-0-200-14g
Mierka: 1 : 8 000	Číslo prílohy: 10.1

Legenda:

územné čeranie	Hg > IT obytná zóna (10 mg.kg ⁻¹)
pozemkový profil povrchového tolu	Hg > IZ (2,5 mg.kg ⁻¹)
ťažba	plocha znečistenia zemín Hg s koncentraciami vyššími ako IT obytná zóna (10 mg.kg ⁻¹)
ťažba s výskonom hmotnej sudy	plocha znečistenia zemín Hg s koncentraciami vyššími ako IZ (2,5 mg.kg ⁻¹)
miesto odberu vzoriek zemín s koncentraciami Hg vyššími ako IZ alebo IT štatisticky podľa Smernice č. 1/2015-7 MZP SR	

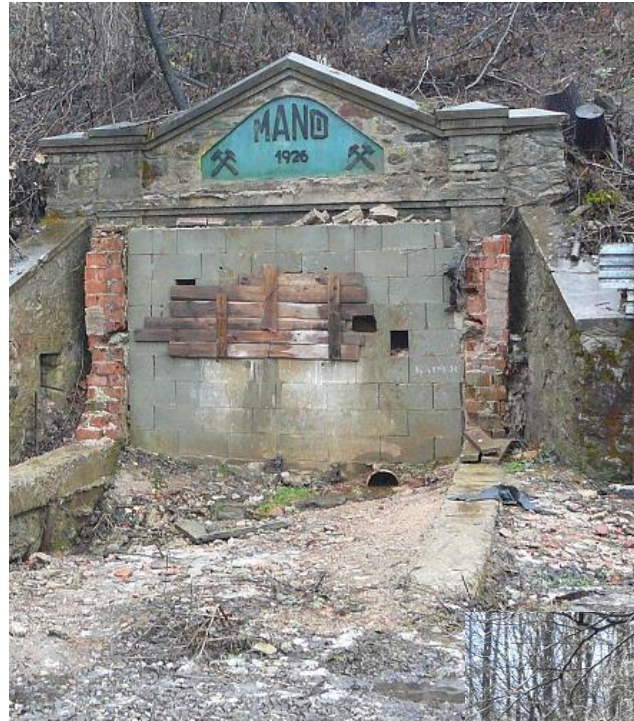
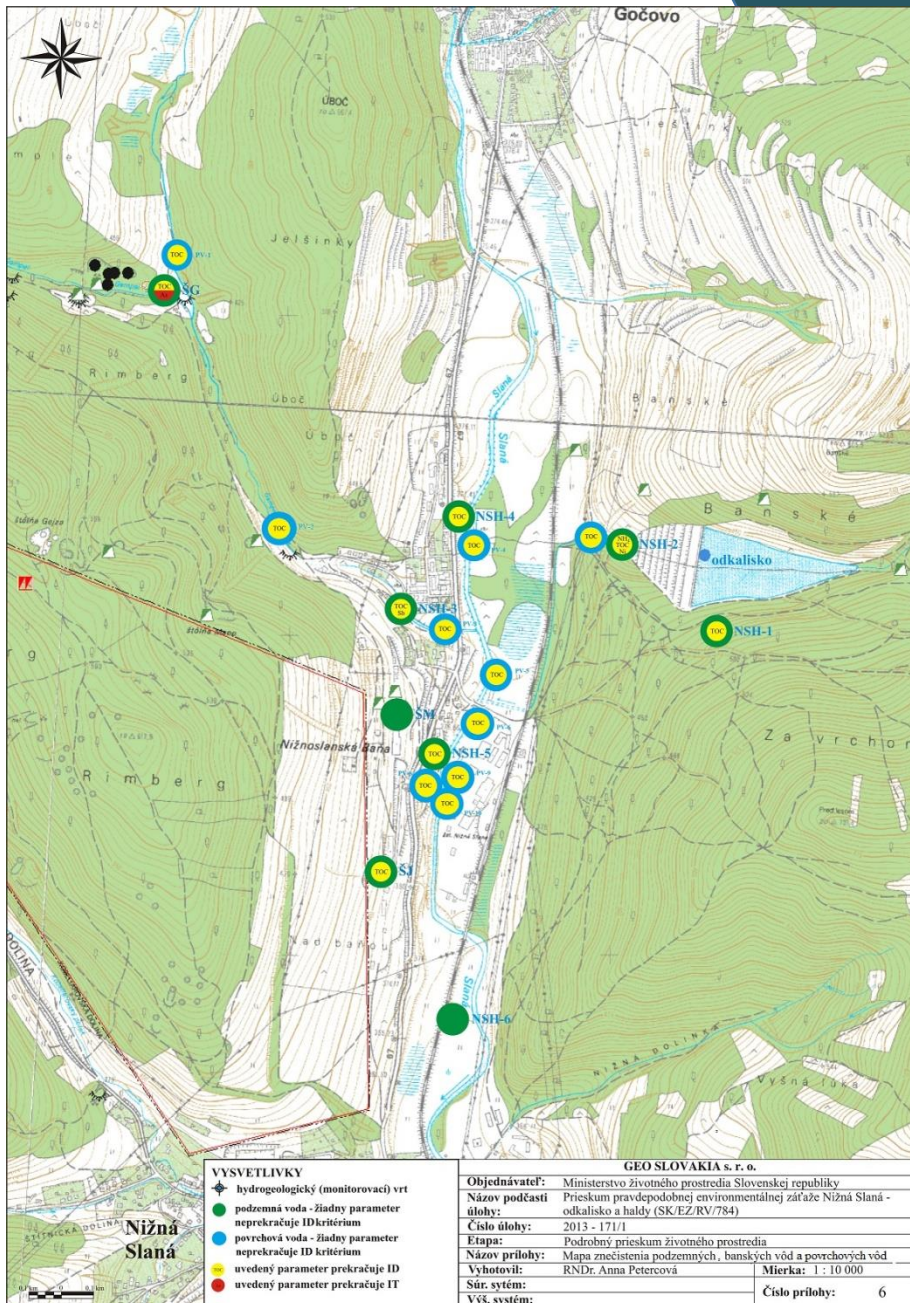
PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

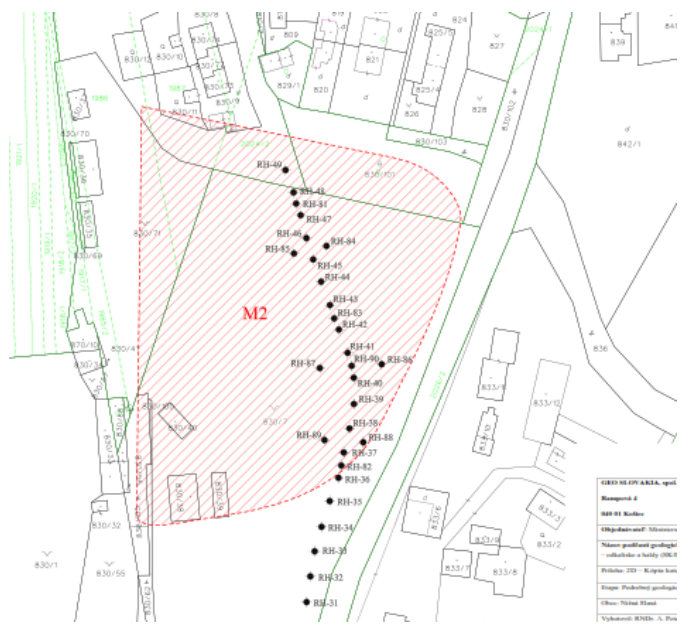
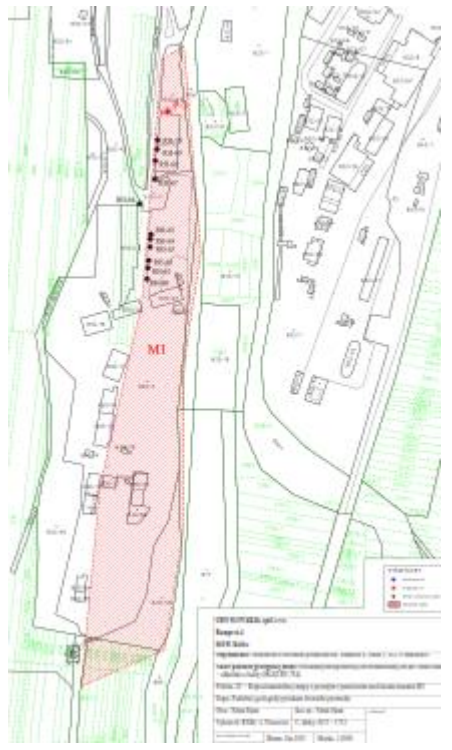
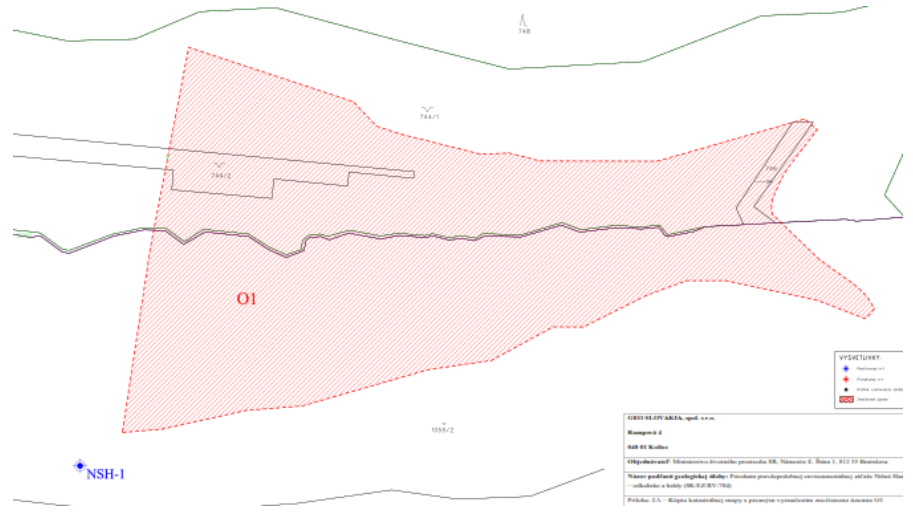

Prieskum pravdepodobnej environmentálnej záťaže Nižná Slaná – odkalisko a haldy (RV (010) / Nižná Slaná - banský závod a okolie (SK/EZ/RV/784)

Portál štôlne Manó s výtokom banskej vody

Výtok banskej vody do rieky Slaná

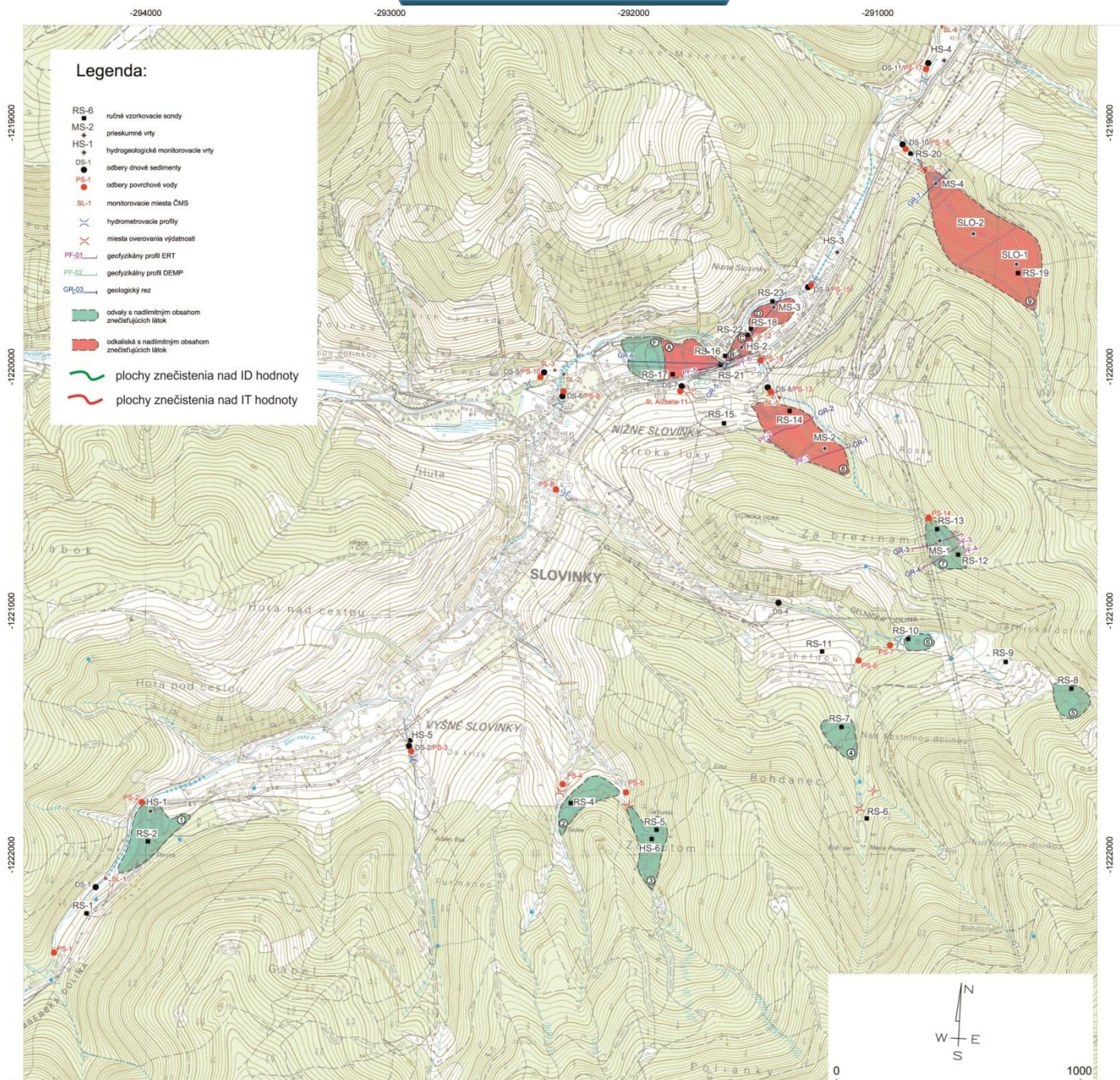

PRIESKUM ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ NA VYBRANÝCH LOKALITÁCH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

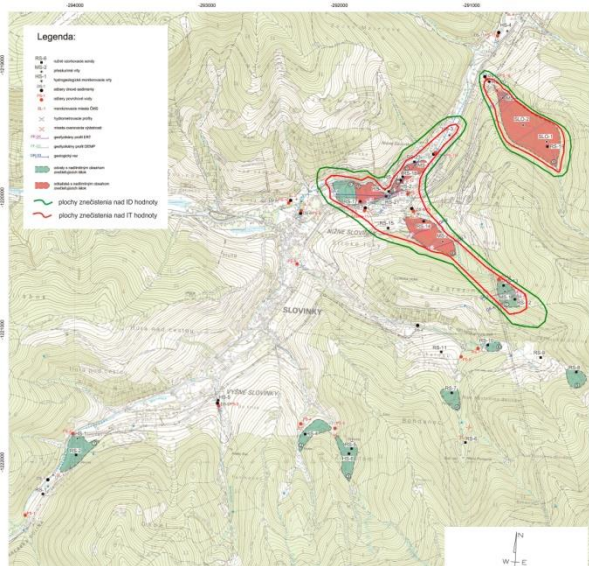
Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

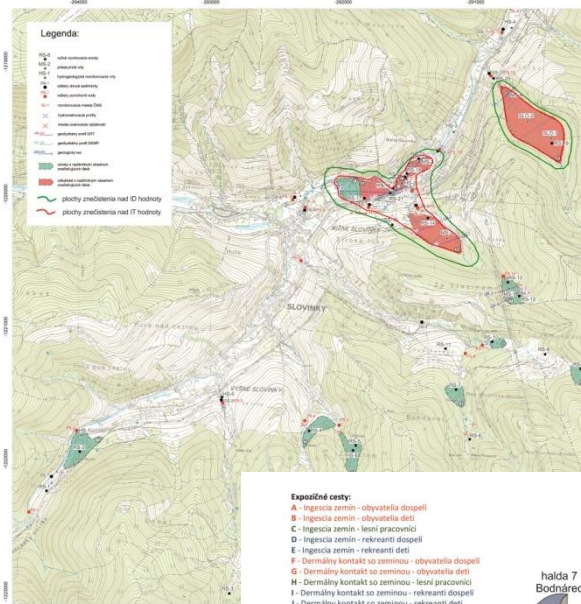
Prieskum pravdepodobnej environmentálnej záťaže Slovinky ťažba a úprava rúd (SK/EZ/SN/900)

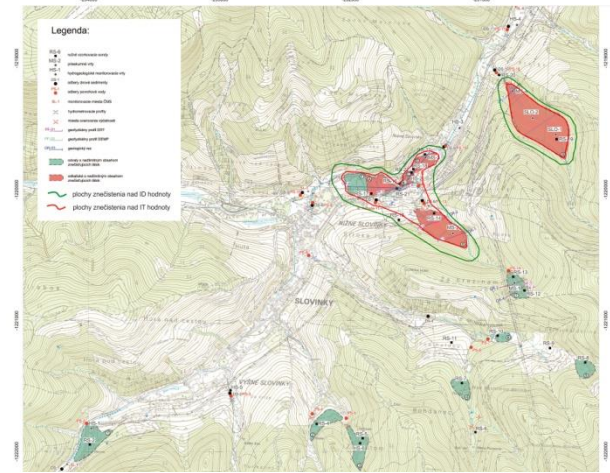
Príloha A 7.3. Plochy znečistenia zemin v pásme nasýtenia - As

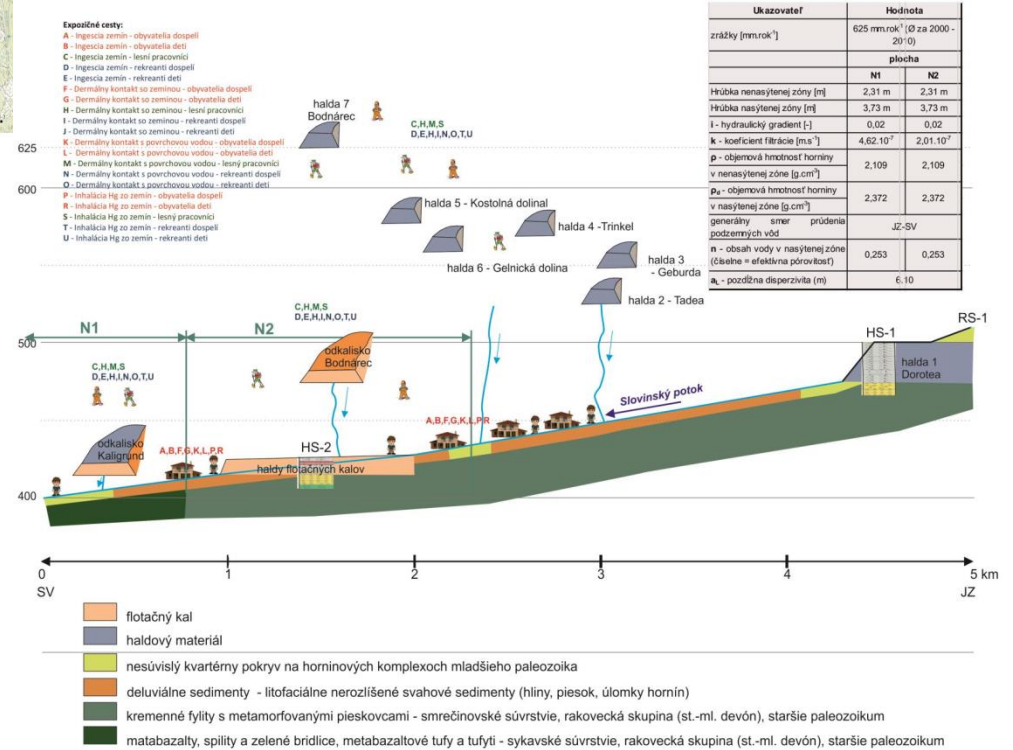
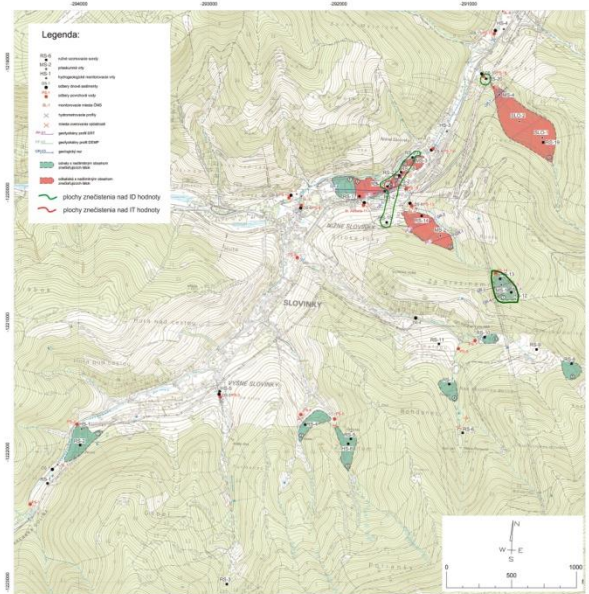
Príloha A 7.4. Plochy znečistenia zemin v pásme nasýtenia - Sb

Príloha A 7.2. Plochy znečistenia zemin v pásme nasýtenia - Cu

Príloha A 6.1. Plochy znečistenia zemin v pásme prevzdušnenia - Hg

Odkalisko SLOVINKY

Odkalisko sa začalo stavať v roku 1967 s projektovanou výškou jej navýšenia aby hrádza dosiahla 133 m. Jeho životnosť bola plánovaná do roku 2000. Plánovaný maximálny objem odkaliska je 6 468 000 m³.

Odkalisko SLOVINKY – environmentálna záťaž?

Odkalisko nad obcou Slovinky - údolné odkalisko s druhom ukladaného materiálu R (kal z úpravy rudy), podľa zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch kategórie O (ostatný odpad). Odkalisko je nevyužitú, vo vrchnej časti súvislá vrstva jemnozrnnej priemyselnej strusky (cca 5-6 m) z Kovohút Krompachy. Povrchová vrstva nie je zrekultivovaná, jedná sa o tzv. „suché odkalisko“.

Mineralogické zloženie kalov: kremeň, siderit, tetraedrit, chalkopyrit, pyrit. Sulfidy: chalkopyrit, tetraedrit, arzenopyrit, pyrit, zriedkavo galenit, sfalerit, bornit, bournonit, jamesonit, antimonit, Bi sulfosoli, Cu - arzenopyrit (Antal, 1990).

Významným kontaminantom je As, Cu, Sb, Ba, Hg a Mo. Lokalita Slovinky (ťažba Fe-rúd) bola vyčlenená ako ôsma najohrozenejšiu, kde sanačné riešenie negatívnych vplyvov banskej činnosti na životné prostredie je nevyhnutné (MŽP SR, SAŽP, 2005), ale okrem technických prác zameraných na úpravu drenážneho systému odkaliska sa k sanačným prácam dodnes nepristúpilo.

Vrtné jadro
flotačný kal
- vrt SLO 1

	SiO ₂	Al ₂ O ₃	Fe celk.	CaO	MgO	TiO ₂	MnO
	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.
200-300	38,96	5,68	41,61	7,18	2,97	0,239	0,318
900-1000	61,24	7,98	13,4	1,9	3	0,3	0,396
1800-1900	58,11	7,37	14,86	1,8	3,57	0,293	0,483

	Na ₂ O	K ₂ O	P ₂ O ₅	Scelk.	Ssulf	SO ₃	strz_950
	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.	% suš.
200-300	0,38	0,38	0,09	0,47	0,44	0,08	-0,02
900-1000	0,06	0,22	0,06	0,37	0,33	0,12	7,87
1800-1900	0,05	0,15	0,06	0,16	0,13	0,06	8,5

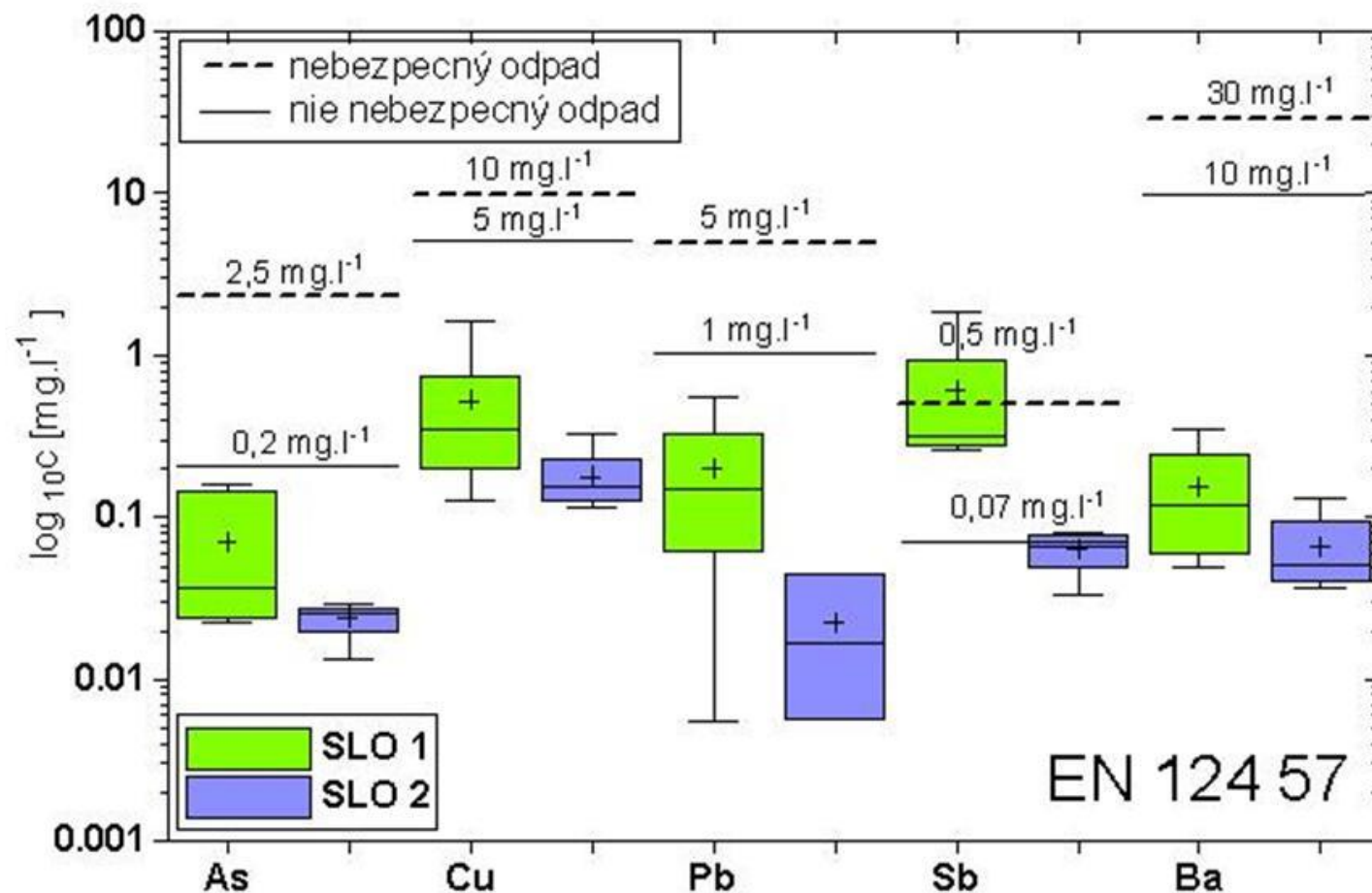
	Cu	Zn	Pb	Cd	Co	Ni	As
	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg
200-300	6682	35931	1397	2,788	244	321	188,9
900-1000	1635	2389	221	-0,3	27	50	230,6
1800-1900	1775	5167	439	-0,3	26	62	98,4

	Sb	Hg	Ba	Sn	Cr
	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg
200-300	350,6	0,325	1011,1	1295	2695
900-1000	101,1	1,305	1075,4	1451	2843
1800-1900	139,4	2,049	1083,9	235	527

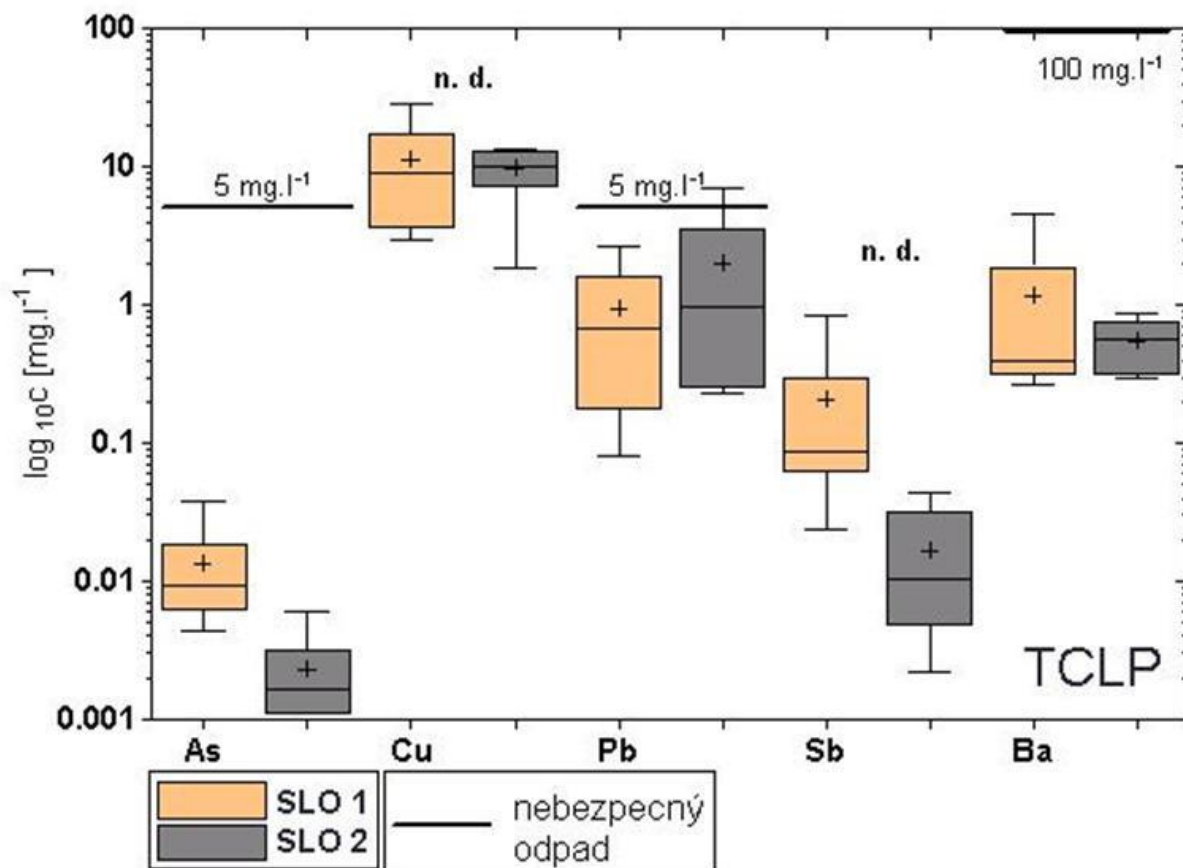

Koncentrácie sledovaných stopových prvkov vo vodnom výluhu z odkaliskových sedimentov podľa EN 12457

limitné hodnoty pre hodnotenie pre nie-nebezpečný odpad

Koncentrácie sledovaných stopových prvkov v slabokyslom výluhu z odkaliskových sedimentov podľa metodiky TCLP 1311.

limitné hodnoty pre Sb ($0,05 \text{ mg.l}^{-1}$ pre triedu vylúhovateľnosti I, $0,1 \text{ mg.l}^{-1}$ pre triedu vylúhovateľnosti II, 5 mg.l^{-1} pre triedu vylúhovateľnosti III.), Cu ($0,1 \text{ mg.l}^{-1}$ pre triedu vylúhovateľnosti I, $1,0 \text{ mg.l}^{-1}$ pre triedu vylúhovateľnosti II, 10 mg.l^{-1} pre triedu vylúhovateľnosti III) podľa limitných hodnôt zákona 606/1992 Zb.z.

I. trieda vylúhovateľnosti predstavuje najnižšie vylúhované množstvo prvku, III. trieda najvyššie množstvo vylúhovaných prvkov.

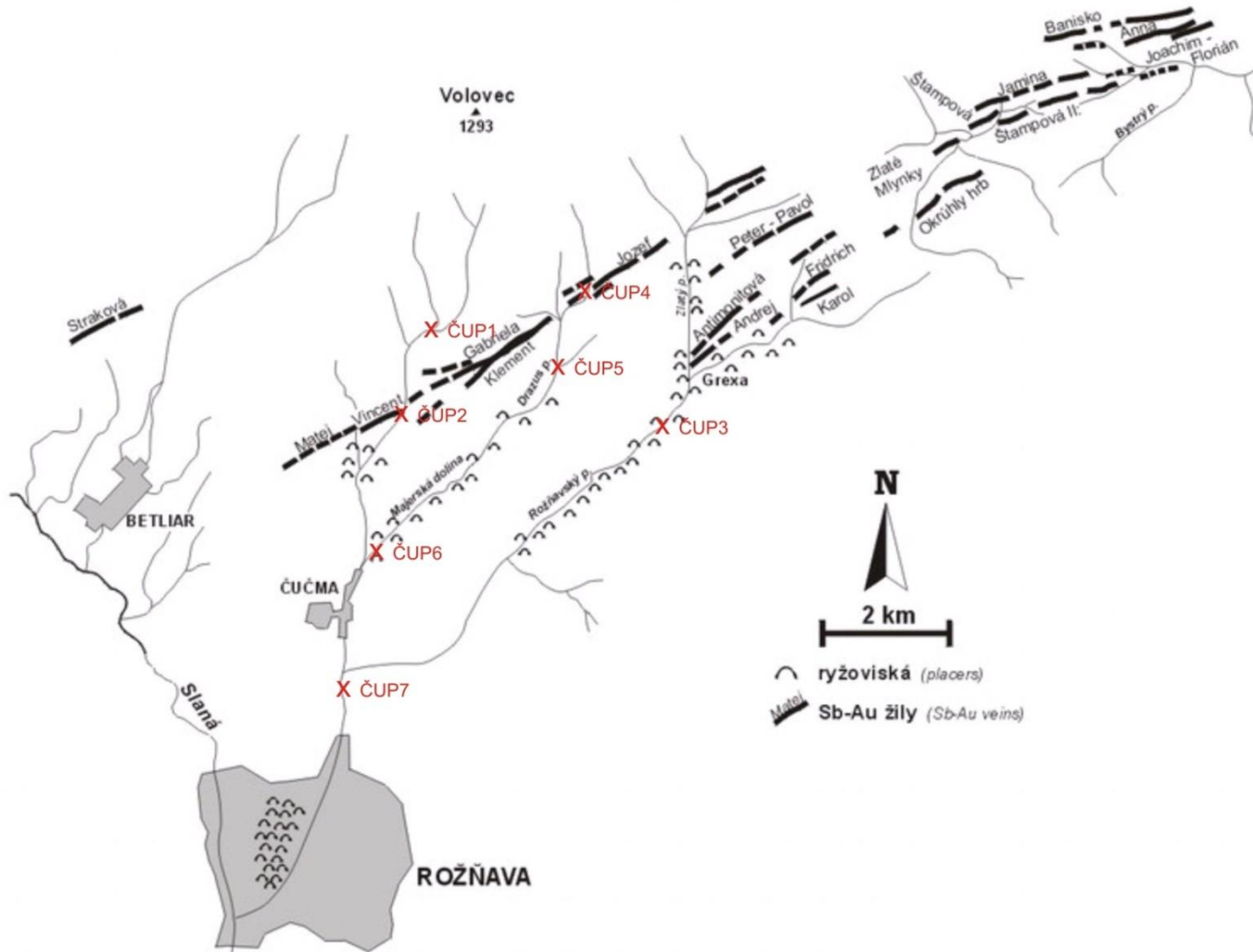

Súčasný stav na lokalite Slovinky

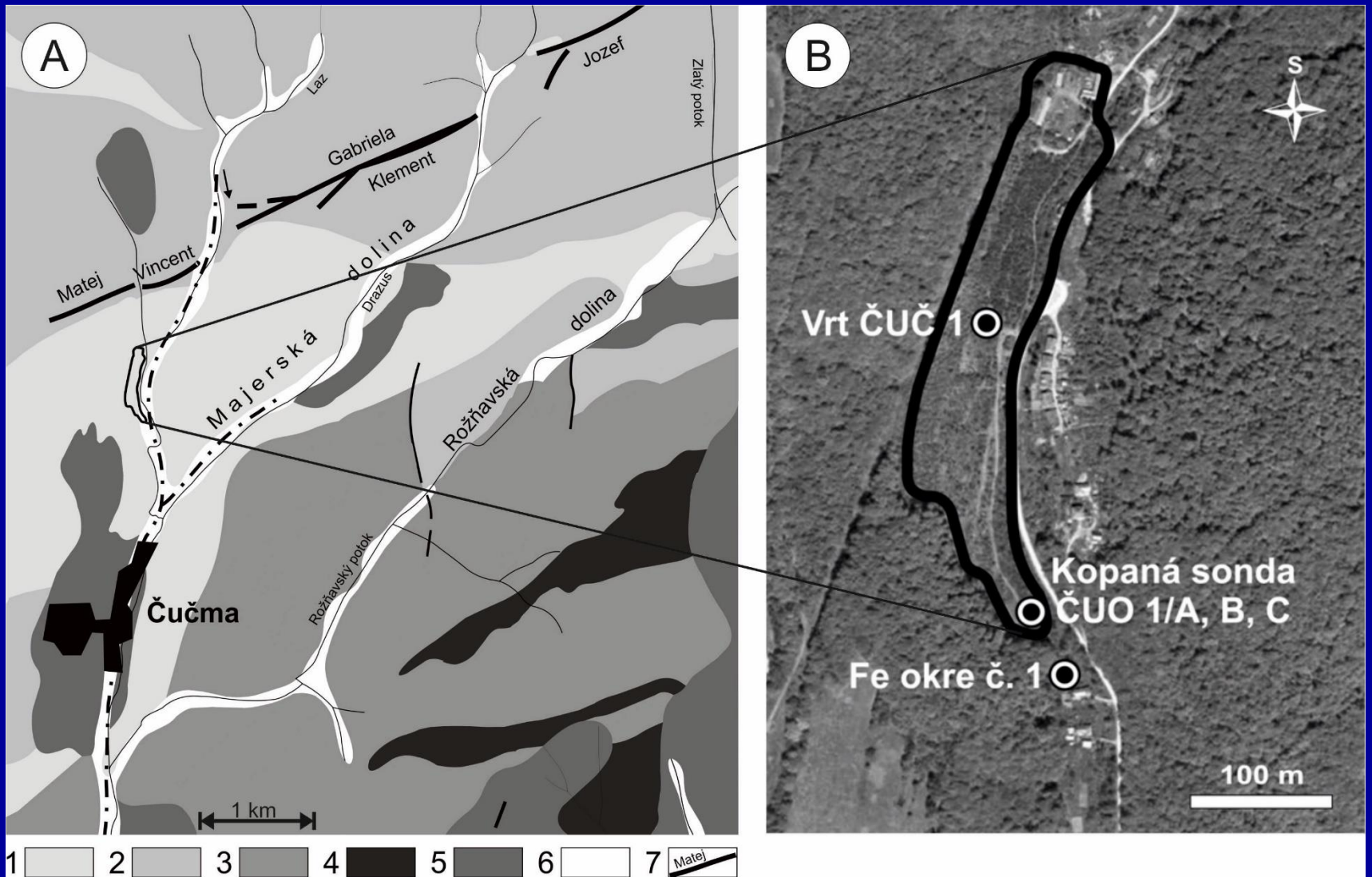

ANTIMONITOVÉ ŽILY V OKOLÍ ČUČMY

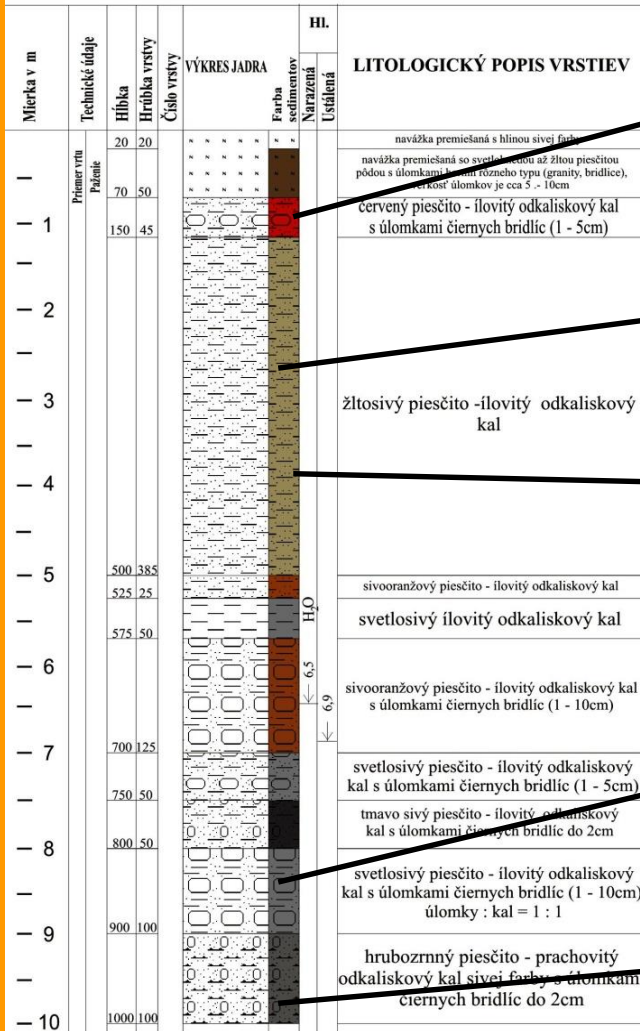
BANSKÉ ODPADY A ICH DOPAD NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE OKOLIA SB LOŽISKA ČUČMA - ODKALISKO

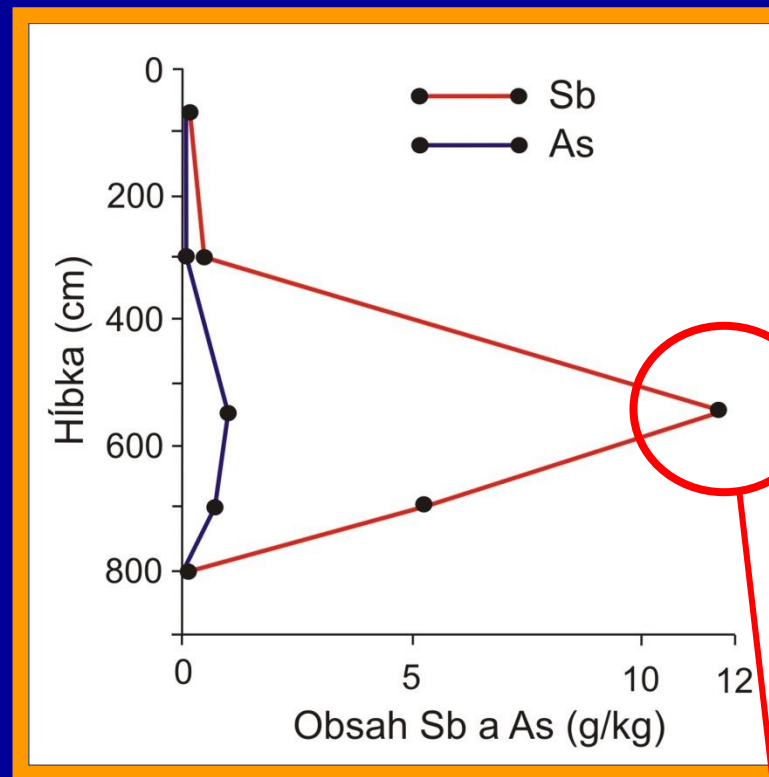
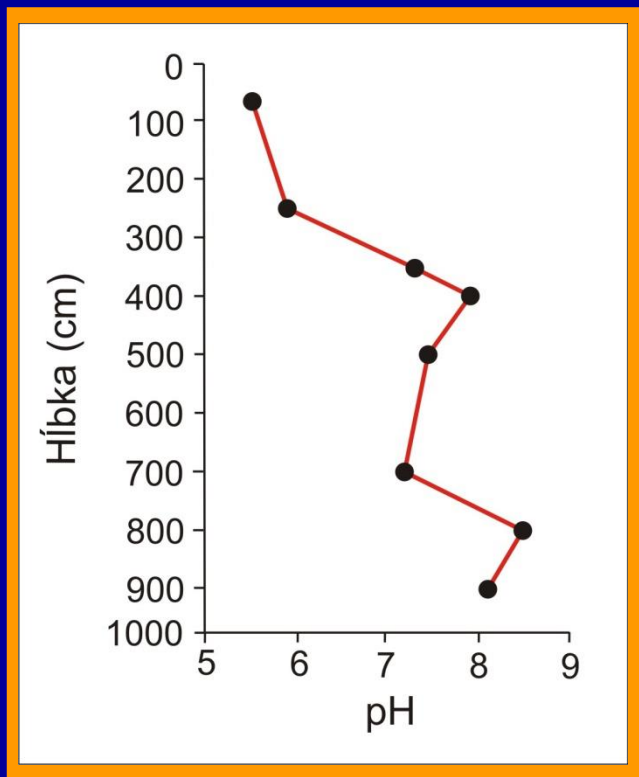
CHARAKTERISTIKA ODKALISKOVÉHO MATERIÁLU

LOKALITA: ČUČMA
 OKRES: ROŽŇAVA
 KRAJ: VÝCHODOSLOVENSKÝ
 SÚRADNICE: X=
 Y=
 Z=
 KÓTA VRTU:

VRT ě. ČUČMA ODK.
 ÚČEL: prieskumný monitorovací vrt
 M = 1: 200
 HĽBKA VRTU: 10m

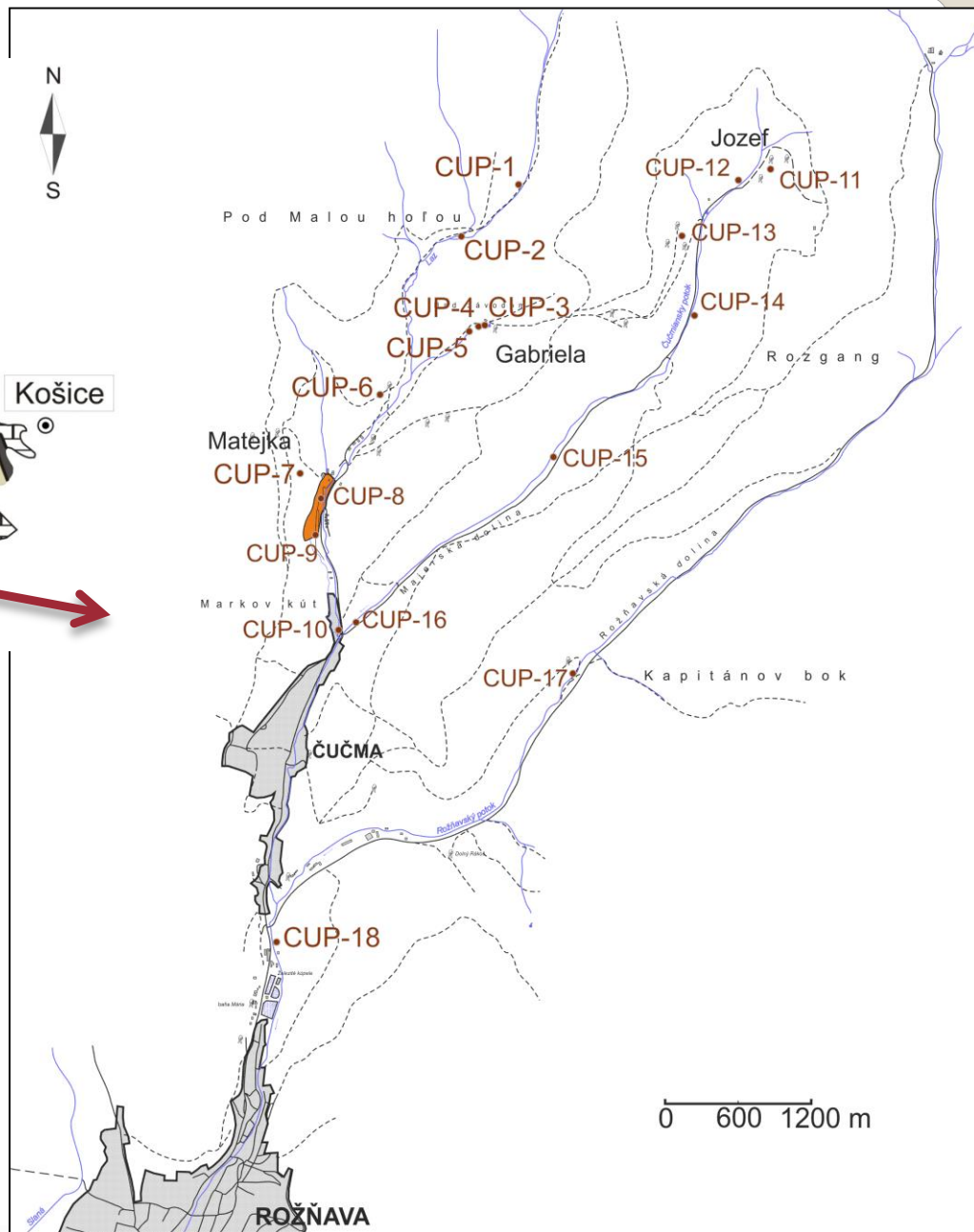
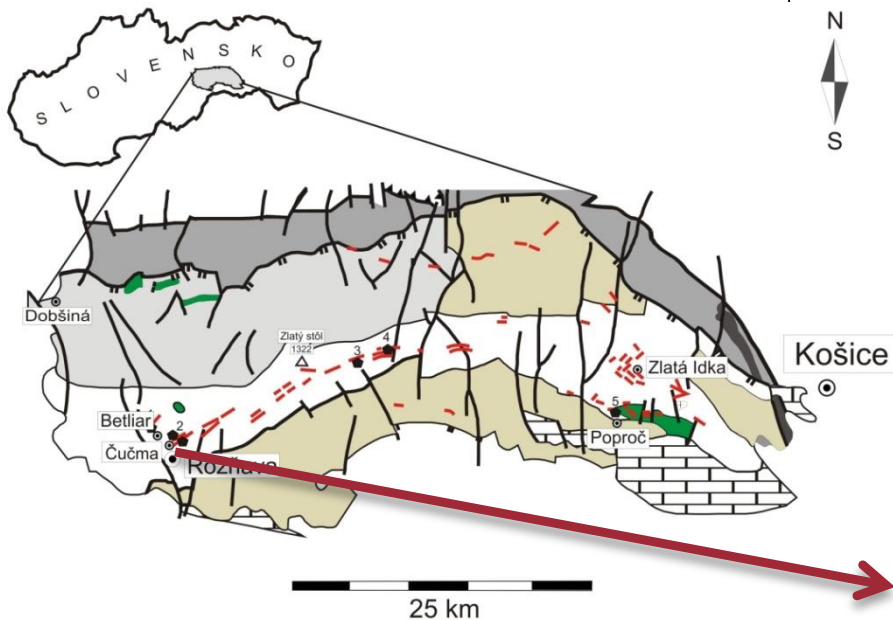

OBSAH KONTAMINANTOV (ANTIMÓN A ARZÉN) V MATERIÁLI ODKALISKA

Hĺbka odberu vzorky	Fe (%)	As (g/kg)	Sb (g/kg)
70 – 115	24,77	0,05	0,16
300 – 350	20,47	0,08	0,49
525 – 570	1,31	1,02	11,74
570 – 700	2,54	0,70	5,23
750 - 800	4,26	0,01	0,09

**Najvyšší obsah Sb
kyslíkatých
minerálnych fáz**

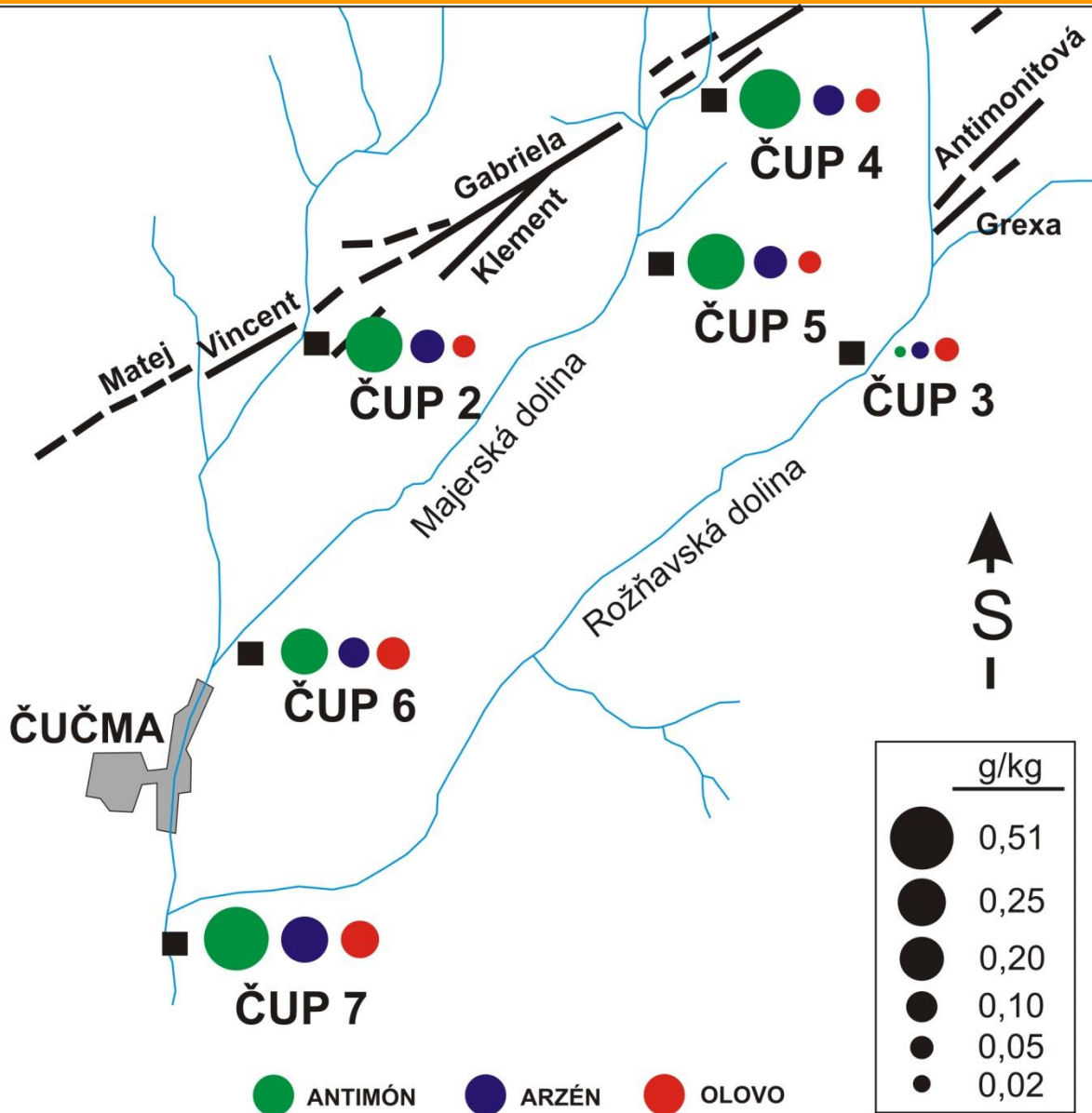
Lokalizácia odberových miest na lokalite ČUČMA

Základné geochemické parametre pôd

Vzorka	As	Co	Cu	Hg	Ni	Pb	Sb	Zn
CUP-2	32,0	6,2	12,8	0,1	11,0	23,5	12,2	95,0
CUP-3A	2 253,0	23,9	19,8	0,4	13,1	52,0	755,5	76,0
CUP-3B	763,0	15,0	17,9	0,3	11,1	73,2	2 013,0	101,0
CUP-4	185,0	9,4	16,9	0,3	8,1	37,6	484,3	57,0
CUP-6A	134,0	195,0	97,5	2,0	37,3	46,7	1 180,0	140,0
CUP-6B	110,0	16,4	53,3	1,6	24,6	32,4	882,0	90,0
CUP-7	469,0	9,4	31,7	0,6	19,0	83,5	4 106,0	189,0
CUP-8A	16,0	13,6	17,8	0,2	16,2	23,1	6,9	43,0
CUP-8B	19,0	12,2	54,6	0,4	16,0	24,7	13,4	44,0
CUP-10	98,0	15,1	55,4	0,8	44,5	35,2	297,3	98,0
CUP-11A	557,0	5,9	77,9	0,2	7,4	253,8	142 322,0	93,0
CUP-11B	498,0	5,1	64,0	0,5	6,2	215,8	121 061,0	73,0
CUP-13	43,0	11,2	11,3	0,1	9,7	27,1	78,2	33,0
CUP-14	171,0	6,3	13,0	0,2	10,0	45,8	1 644,0	60,0

Vzorka	pH H ₂ O	pH KCl	EC (uS/kg)
CUP-2	5,41	4,45	109,00
CUP-3A	6,91	6,3	391,00
CUP-3B	7,74	7,42	254,00
CUP-4	6,71	6,02	110,00
CUP-6A	6,23	5,43	108,00
CUP-6B	6,63	5,78	70,00
CUP-7	5,58	4,67	78,00
CUP-8A	5,83	4,5	64,00
CUP-8B	5,95	4,72	66,00
CUP-10	7,34	6,98	237,00
CUP-11A	2,84	2,06	718,00
CUP-11B	2,82	2,24	711,00
CUP-13	7,17	6,8	169,00
CUP-14	4,07	3,31	126,00

OBSAH TOXICKÝCH PRVKOV (Sb A As) V PÔDACH

Názov vzorky	Pb (%)	As (g/kg)	Sb (g/kg)
ČUP 2B	0,04	0,10	0,40
ČUP 3	0,02	0,04	0,01
ČUP 4	0,04	0,07	0,47
ČUP 5	0,04	0,08	0,40
ČUP 6	0,08	0,07	0,19
ČUP 7	0,16	0,20	0,51

Limitná hodnota pre olovo v ílovitej poľnohospodárskej pôde je 0,11 g/kg

Limitná hodnota pre arzén je 0,03 g/kg

Množstvo Sb v zeminách v zóne prevzdušnenia (územie s koncentráciami nad 80 mg.kg⁻¹ = nad IT hodnotu)

Znečistená plocha	Priemerná hrúbka vrstvy (m)	Priemerná koncentrácia znečisťujúcej látky (mg.kg ⁻¹ suš.)	Rozloha znečistenej plochy (m ²)	Objem znečistenej zeminy (m ³)	Hmotnosť znečistenej zeminy (t)	Hmotnosť znečisťujúcej látky (t)
Čučma (s extrémnymi hodnotami v pôdach)	0,5	12 167,56	6 385 875,00	3 192 937,50	4 348 780,88	52 914,05
Čučma (bez extrémnych obsahov v pôdach)		784,33				3 410,88
Celkové množstvo znečisťujúcej látky - Sb v zeminách (t)						

Čučma – porovnanie celkového množstvo znečisťujúcej látky Sb v zeminách (t) v prípade výpočtu s použitím extrémnych hodnôt obsahov Sb v pôdach

Odkalisko MEDZIBROD opustené Sb-Au ložisko (Nízke Tatry)

- ťažba od roku 1926, hlavná doba ťažby a spracovania rudy 1941-1945
- 32 ton rudy denne, cca 9000 ton ročne, opustené od 1950
- spracovanie rudy v miestnej
flotačnej prevádzke (1935 – 1950)

⇒ **ODKALISKO**

Odkalisko MEDZIBROD opustené Sb-Au ložisko (Nízke Tatry)

**voľne deponované
odkaliskové kaly a
ťažobné odpady na
lokalite Medzibrod**

Odkalisko MEDZIBROD opustené Sb-ložisko

Materiál odkaliska

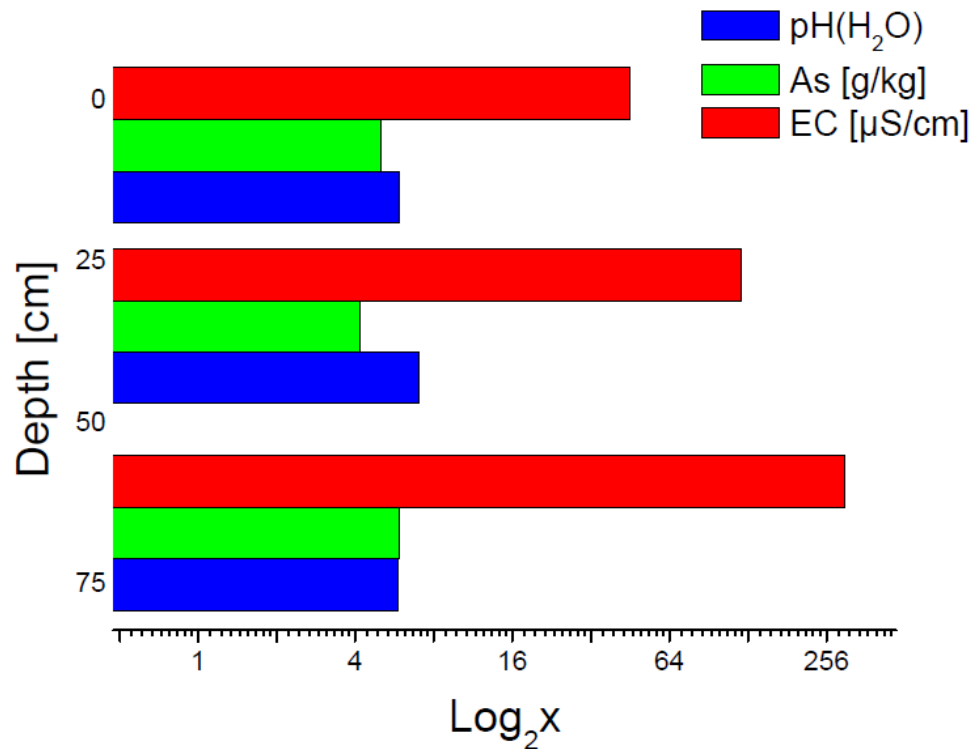
0 – 20 cm, oxidized sediment with yellowish-brown and orange tint

20 – 50 cm, changing of oxidized sediment with layers of fresh waste in the thickness of 1-10 cm, lower part is saturated by water

50 cm – subsoil, fresh clayey sediment saturated by water

Odkalisko MEDZIBROD opustené Sb-Au ložisko (Nízke Tatry)

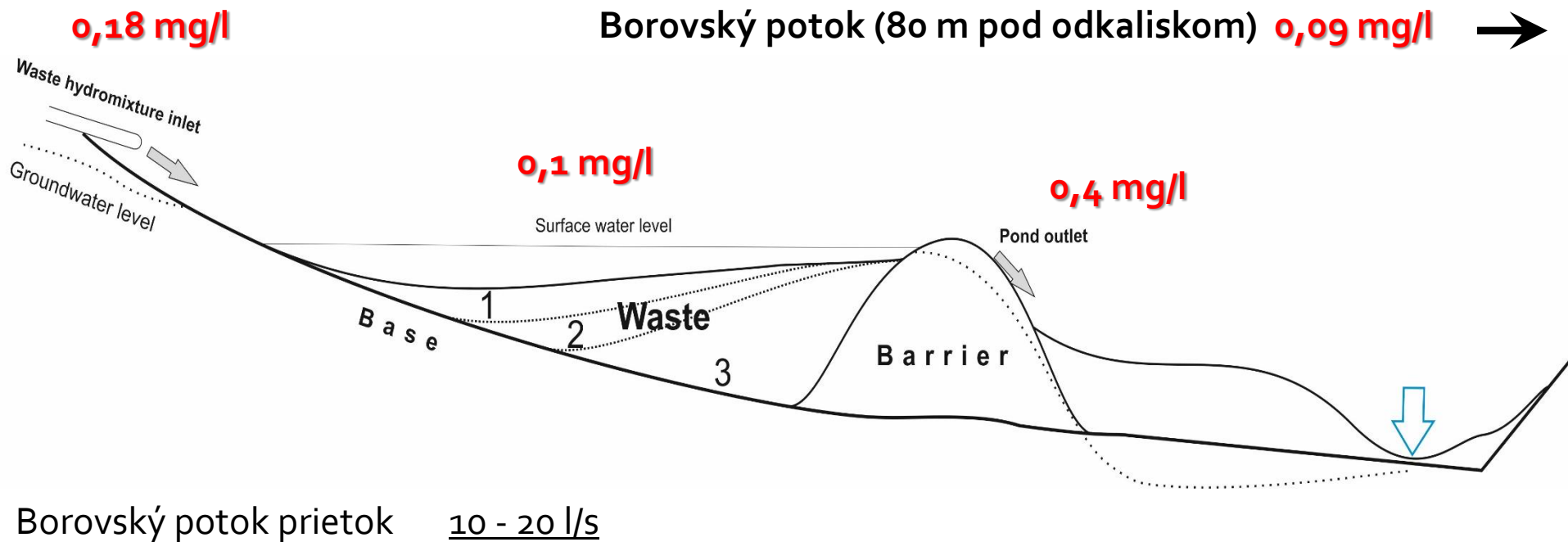

- povrch odkaliska ~ 800 m²
- koncentrácie polutantov vo výtoku z odkaliska:
As – 0,4 mg/l, Sb – 0,58 mg/l (Blaha et al., 1993),
- 70 kg kalcitu na 1 tonu odpadu = **NIE AMD** (Chovan et al., 2010)

	As	Sb	Pb	Zn	Cu	Hg	Fe
units	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	mg/kg	wt. %
MDZ 6	5295,3	3013,3	150,2	16,5	20	0,4	2,1

bilancia As v povrchových vodách

← Borovský potok (požadová hodnota) = **0,032 mg/l**

Fe okrove suspenzie - POPROČ

- ▶ 100 l vzorka banskej vody - 4,29 g Fe okrov = 0,0429 g/l
  - ▶ Toto veľké množstvo odzrkadľuje aj stav v okolí štôlne Agnes
- ▶ Pri nemenných podmienkach a výtoku 5 l/s = 6 750 kg zrazenín ročne
- ▶ Tvorba zrazenín znižuje množstvo rozpusteného Fe a iných prvkov (As a Sb)
- ▶ Chemické zloženie Fe oxyhydroxidov prirodzene vznikajúcich v okolí štôlne Agnes

(n=5)	[mg/kg]									
	Fe	As	Sb	Zn	Pb	P	Cl	K	Ti	Mn
Priemer	1 990 531	59 403	18 898	1 725	587	7 922	3 423	4 500	1 291	466
Min	1 902 320	56 822	16 355	1 680	421	7 120	3 121	4 198	980	397
Max	2 082 987	62 348	19 751	1 835	730	8 830	3 987	6 112	1 431	655

► Účinok prevzdušňovania na vzorky z lokality Poproč

POPROČ	Ústie štôlne Agnes		100 m od ústia štôlne	
	Množstvo zrazeniny [g]	[g/l]	Množstvo zrazeniny [g]	[g/l]
Bez aerácie	0.0380	0.0090	0.2210	0.0230
3-dňová aerácia	0.5031	0.0530	0.5300	0.0560

- Prevzdušňovaním sa zvýšila tvorba Fe zrazenín 6-násobne
- Voda z drenážneho kanála (100 m od Agnes) už čiastočne prevzdušnená

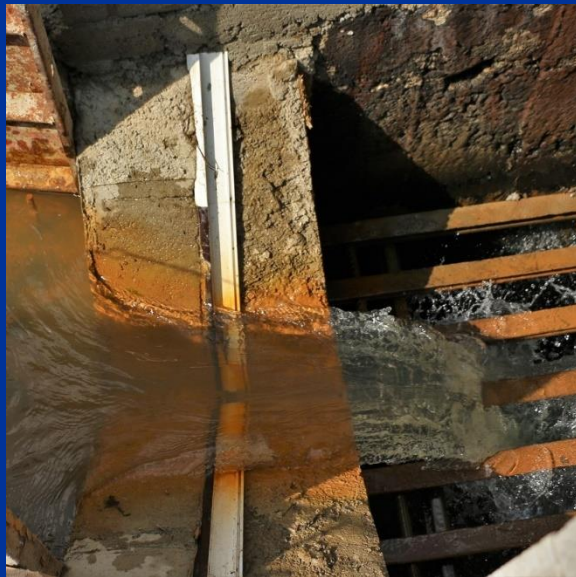
Smolník

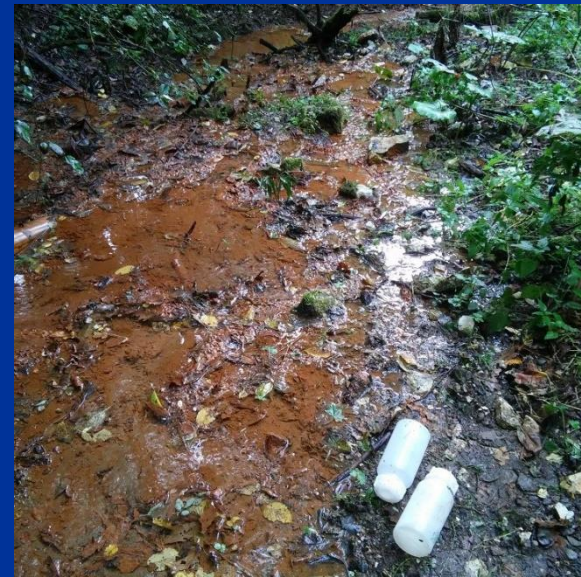
Poproč

Důbrava

Slovinky

Merník

► Prehľad kvantitatívnych a kvalitatívnych vlastností vzoriek

VZORKA	objem vody [ml]	množstvo filtrátu [g]	g/l	Fe [mg/l]
SMOLNÍK	2 830	0,7169	0,2533	222,4055
POPROČ	2 605	0,101	0,0388	15,9321
DÚBRAVA	5 290	0,0218	0,0041	<DL
SLOVINKY	11 000	0,0838	0,0076	2,4744
MERNÍK - V1	810	0,0384	0,0474	0,0870
MERNÍK - V2	880	0,2704	0,3073	0,0520

Obsah Ni a Hg v
pevnej zložke po
filtrácii vôd z lokality
Merník

VZORKA	[mg/kg]	
	Ni	Hg
MERNÍK - V1	750	3,2
MERNÍK - V2	339	2,7

Koncentrácie vybraných
prvkov v okrových
zrazeninách z lokality
Merník

	Cu	Zn	Vo	Ni	As	Sb	Hg	Cr	Fe
Vzorka	mg/kg sušiny								% sušiny
MERNÍK - V1	121	73	15	71	46,75	0,84	0,699	199	17,44
MERNÍK - V2	109	106	20	358	20,17	1,14	2,214	519	22,81

Banské lokality – **ZÁVERY** pre realizované projekty prieskumu EZ a sanácie EZ

Identifikácia primárneho zdroja znečistenia na týchto lokalitách je komplikovaná vzhľadom na charakter a rozsiahle plochy predmetných území (s výnimkou lokality Merník - relatívne malá plocha územia).

Primárny zdroj znečistenia väčšinou → banské haldy, odvaly, flotačné kaly a ich rozplavovanie a zvetrávanie (spôsobujú znečistenie pôd/zemín, povrchových vôd).

Kontaminácia pôd/zemín v pásme prevzdušnenia (biologická kontaktná zóna) je výsledkom kombinácie procesov prirodzeného zvetrávania hornín s vyšším podielom minerálnych fáz obsahujúcich rizikové prvky z ťažobnej činnosti.

Banské lokality – **ZÁVERY** pre realizované projekty prieskumu EZ a sanácie EZ

Vytekajúce **banské vody** zo **štôlní** a **drenážne vody** z **odkalísk** = **sekundárny zdroj znečistenia pre povrchové vody**, ako aj **pre pôdy** na predmetných lokalitách.

Znečistenie je ovplyvnené **nevhodným nakladaním s ťažobnými odpadmi** (haldy, odvaly, neriadené odkaliská) → **deponované v lesných porastoch a v alúviách lokálnych potokov.**

Banské lokality – **ZÁVERY** pre realizované projekty prieskumu EZ a sanácie EZ

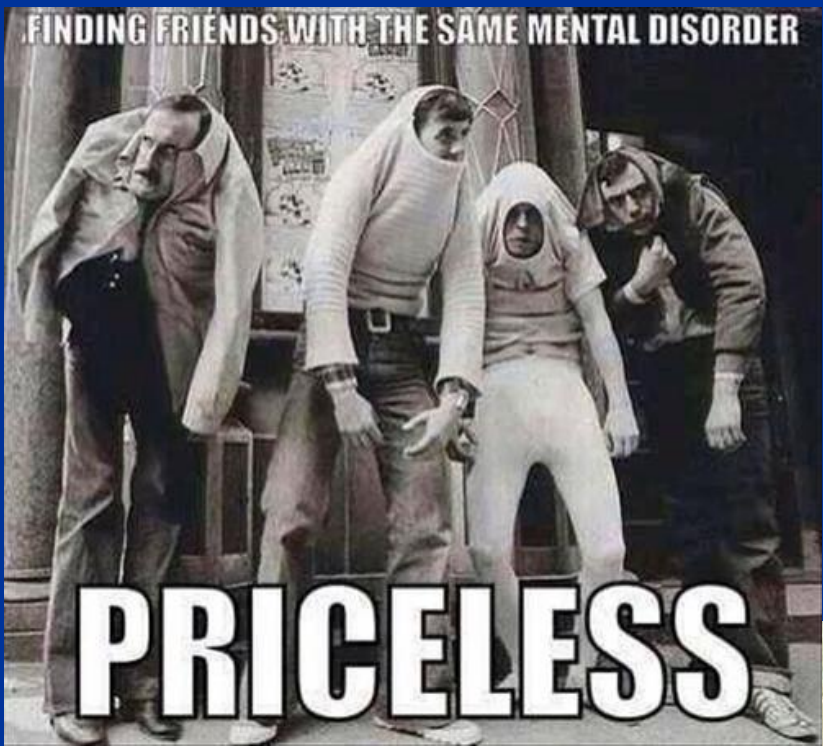
⇒ **hodnotenie šírenia znečistenia** → **absencia hodnotenia mobility kontaminantov v suspenzii (Fe-okre, hydroxyoxidy Fe)** v aktuálnych legislatívnych predpisoch. Tento spôsob šírenia predstavuje kvantitatívne významný spôsob prenosu znečistenia povrchovými vodami.

Banské lokality – **ZÁVERY** pre realizované projekty prieskumu EZ a sanácie EZ

⇒ **hodnotenie šírenia znečistenia** → **povaha znečisťujúcich látok**, ktoré **nepodliehajú degradácii** a môžu byť **v rozpustnej forme transportované** povrchovou vodou **na veľké vzdialenosti**. Znečisťujúce látky (najmä As, Sb, Zn, Pb, Ni, Cd) majú tendenciu vo vhodných geochemických podmienkach **viazať sa na pevné substráty riečnych a dnových sedimentov** (→ a tvoria tak **další sekundárny zdroj znečistenia**).

Banské lokality – **ZÁVERY** pre realizované projekty prieskumu EZ a sanácie EZ

- ⇒ hodnotenie bioprístupneho podielu stanovených potenciálne rizikových látok na predmetných lokalitách ?
- ⇒ Realizácia dodatočných chemických analýz = stanovenie extrahovaného podielu rizikových prvkov v kontaminovaných maticiach životného prostredia
- ⇒ Aplikácia experimentálnych postupov (výluhy v CaCl_2 , kyselina octová, chelatačné činidlá, NH_4NO_3 – súčasť hodnotenia pôd v zákone č. 220/2004 Z. z.)

Murphy's Law
Never replicate a successful experiment.

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SLOVENSKÁ
ŽIVOTNÉHO
AGENTÚRA
PROSTREDIA
SLOVAK ENVIRONMENT AGENCY

Ďakujem za pozornosť!

WORKSHOP EZ A GEOLOGICKÁ VEREJNOSŤ
STARÝ SMOKOVEC, GRAND HOTEL BELLEVUE,
21. – 23. 11. 2018 A 26. – 28. 11. 2018